

Berecz-Ribánszky paktum?

A pártértekezlet után Grósz elfordult tőlem, de én nem kezdtem harcot ellene - állítja Berecz János. A vele készült interjú lapunk negyedik oldalán olvasható.

Félmilliárd új munkahelyekre

Ennyit ígért az állam Baranyának, s félmillióra emelik az újrakezdési kölcsönt is. (2. oldal)

A rémhír természetrajza

Az a hír járta, hogy egy csodatévő pap disznóvá változtatja a kommunistákat... (11. oldal)

A vádirat

"Szigorúan titkos! Népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés büntette..." A püspöki kar is elítélte a "katolikus összeesküvőket". Riportunk a 16. oldalon

Nemzetiségi összeállításunk: Plastik auf Reisen • Kuda sa povišicom? (7. oldal)

A HELYZET

Pártonkívüli hetilap • Szerkeszti: Havasi János

Lévfolyam 21. szám • 1989. szeptember 15.

Megjelenik minden pénteken

Ára: 17 Forint 50 fillér

Danke!

Célfotó

Cseri László felvétele

Olcsóbb benzin?

Közismert, hogy a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás díját jelenleg a benzin árában fizetjük meg. Ez a gyakorlat veszteséges, tovább már nem tartható. Információink szerint a módosításra két változat készült: vagy marad a benzin ára és pótbefizetésekre kerül sor, vagy egy összegben várják tőlünk a díjat. Utóbbi azzal jár együtt, hogy olcsóbb lesz az üzemanyag. A sokat autózók számára ez kedvezőbbnek tűnik.

Mint Ragályi István, a Hungária Gépjárműbiztosítási Főosztályának vezetője a héten, egy Pécsen tartott rakományrögzítési bemutatón elmondta, a közeljövőben meghonosítjuk az Európában elterjedt módszert. A biztosítás összegétől függ majd a kockázatvállalás mértéke. A tervezet nemcsak haszongépjárművekre, hanem személyautókra is vonatkozik.

A tanácskozás résztvevői egyébként nem kis meglepetéssel hallhatták Vattay Richárdtól, a budapesti székhelyű EMPACK GT igazgatójától, hogy a közúti fuvarozás során keletkező kár évente 80 milliárd forint. Vagyis a költségvetés tervezett deficitjének négyszerese, a bruttó nemzeti termék 7-8 százaléka! Korszerűsítésre szorul tehát a rakományrögzítés, eszközéül az EMPACK gyártmánya, az amerikai-magyar együttműködésben készülő heveder kínálkozik. Az anyagi érdekelttség megteremtését a Hungária ugyan csak most nyilvánosságra hozott kedvezménye segíti: a felhasználók rakománybiztosítási díja 10 százalékkal mérséklődik. A segédeszköz e héttől a Pannon Volánál beszerezhető.

-eszkái-

Menekülők az úton. Európa közepén, '989-ben - micsoda képtelenség... Nem szekéren (csak hasonlónak), mégis a kép történelmet idéz.

Pár órája csak, hogy a tévé székürről a hírt, s máris konvojokkal találkozunk a sümegei úton.

Hideg, csillagos éjszaka. Százak várják a megváltó éjfélt Sopron és Klagenfurt között. A híreket keresve az autórádióban egyszer csak ismerős dallam: "Unter'n Linden, unter'n Linden..." Nem magyar adó, hanem szlovák. Lám, ők is hozzájárulnak valamivel. Vagy ez a csábítás utolsó trükkje?

Nem, akik itt ácsorognak, már elbűsültak az Unter den Lindentől. Eleget bámulták onnan sóvárogva a Brandenburgi kaput. Már csak egyet-

len sorompóra figyelnek, a piros-fehér-zöld színűre, amely utolsó akadályuk a szabad világ előtt, s talán arra gondolnak, honfitársaik közül milyen sokan próbálták áttörni ezt a vasat.

De nicsak, lassan megmozdul és fölemelkedik. Az élen döbönt moraj: Káprázat, optikai csalódás? Hisz még nincs is egészen éjféli! Dermedten állnak, mint amikor az ember iszonyatosan vágyott valamire, s amikor hirtelen ott terem előtte, fel sem tud ocsudni. Ám egy pillanat múlva éktelen dudaszó, örömmujongás tör ki, a kocsisor meglódul. A bent ülők sírnak, nevetnek, egymást ölegetik. A határőrvisztek karba tett kézzel nézik; ki tudja, melyikük mire gondol ebben a pillanatban.

Passzivitásuk legalább akkora tett, mint amikor - lám, épp ötven esztendeje! - Horthy határcsendőrei a lengyel menekültek áradatának hűnytak szemet. Európa sietett elfelejteni azt a lépést, a mostanit talán nem fogja olyan hamar. Danke!, Thank you!, Köszönöm! kiáltásokat visszhangoz a tető. És a kiskatonáknak még siettetni is az elmaradókat.

Útevével nekünk is szabad az út. Átsétálunk az osztrák oldalra. A senki földjéről úgy látszik, mintha nyári zivatar tört volna ki odaát. Villámlanak a vakok, féltucat (külföldi) tévéstáb tüsténkedik az autók közt. Az Osztrák Vöröskereszt narancssárga köpenyes aktivistái fogják közre az érkezőket. Üdítőt kapnak, térképet a további útvonalról, s egy peccsés

papírt, ami vízumként szolgál majd a német határon. Minden egyes autót - mint a ralliversenyzőket - üdvözlés fogad. A fél Klagenfurt itt szorong a határállomáson, taps, éljenezés, pezsgődurrogás. Harmincéves férfi zokog egy szálfatermetű vöröskeresztes vállán, mások eufórikusan mutogatják vadonatúj nyugatnémet útevelüket. Kézről kézre járnak a gyerekek, akik az egészből nem értenek semmit, de akikre most már talán ráillenek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának cikkelyei: "Minden emberi lény szabadnak születik, egyenlő méltósága és joga van." "Minden személynek joga van minden országot, ideértve saját hazáját is elhagyni, valamint saját hazájába visszatér-

ni." "Minden személynek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához."

A magyar taxisok nagy napja ez. "Ezer márkát fizettem Zánkától idáig - meséli egy férfi a fogadóbizottságnak. - Keletnémet márkát..." - teszi hozzá megnyugtatóként. Mások forintban költöttek ugyanennyit. Ja kérem, ez a németek magánügye, s a szabadságnak szabadára van...

A farkastörvényes kapitalizmus határán taxit nem látni. Nem férnek el a vöröskeresztes autóktól.

- Vártunk és vártunk - mondja tompán egy férfi, immár túl a fénykörön, megviselt Dáciájának dőlve. Látszik rajta, hogy halálosan fáradt. - És mennyi halott, Uramisten.

Folytatás az 5. oldalon

A kisipar számára biztosítani kell mindazokat az előnyöket és feltételeket, amelyekkel ezidáig csak a nagyipar rendelkezett - ez a fő gondolata a 22. Nemzetközi Kisiparos Vásárnak, amit az Alpok-Adria tagországok, köztük három nyugat-magyarországi megye, Vas, Zala és Győr-Sopron részvételével szeptember 8-17. között rendeznek a szlovéniai Celjében, a Czilleiek ősi fészkeiben.

Jugoszláviában is túljutottak már a azon, hogy a kis- vagy a nagyipar-e a fontosabb tényező. Ante Markovic kormányának a piacgazdaság kialakítására irányuló programja elvileg támogatásról biztosítja a kisipart. Az elvek megvalósulása azonban várat magára, és az érintettek türelmetlenek. Ernest Drasnak, a Szlovén Kisiparos Szövetség Tanácsa elnökének megnyitójára türelmetlenül sürgette a Szövetségi Kormány igéreteinek valóra váltását: a feltételezéseken alapuló adópolitika, a túltengő adminisztráció, a bel- és külföldi piacokon a nagyiparhoz képest hátrányos feltételek a jugoszláv gazdaság súlyosbító helyzetében egyre nehezebb körülmények közé sodorják a kisiparosokat. Ők pedig meg akarják előzni a bajt. Jogokat, egyenlő feltételeket követelnek, szövetségük ma elsősorban a politika és törvényhozás területein vívja csatáit.

Ennek ellenére messzebbre, előre tekintenek, az Alpok-Adria térségébe és azon is túl, a mostani vásár mottója szerint "a kisiparral az 1992. év Európájába". Celje, a Nemzetközi Kisiparos Vásár a jövőben az Alpok-Adria térség elsőszámú fóruma kíván lenni - mondták a szervezők.

Az ipari forradalmat 150 éve az iparosok hajtották végre. Ezelőtt 15 évvel létjogosultságukat is megkérdőjelezték Jugoszláviában. Ma viszont világos, hogy a társadalmi, gazdasági fejlődés elképzelhetetlen csupán nagy- és középállalatokkal. Ezek sem jutnak előbbre, ha a kisiparosok, kisvállalkozók nem dolgoznak velük párhuzamosan - fogalmazott megnyitójában a Szlovén

Gazdasági Kamara elnöke, Marko Bulc.

Déli szomszédunknál két éve hárultak el az ideológiai akadályok az ilyenfajta gondolkodás elől. E törekvéseknek fontos színhelye a mintegy kétmillió lélekszámú Szlovénia, a legfejlettebb jugoszláv tagköztársaság, ahol mindig élénk figyelemmel kísérték hazánk törekvéseit. Ottani jóhírhöz képest az ideai céljai magyar részvétel halványának tűnt. A vásár minden elképzelhető terméket kínál, számítógép-rendszerektől a rulettasztalig, építőipari termékektől a hegedűtokig, bútoroktól a szabadidős cikkekig, ahogyan Jugoszláviában mond-

ják, a várótól a mozdonyig valóban mindent. Ehhez képest mi két zárt vitrint láttunk csak szombathelyi kisiparos szövetkezetek igen szép cipő- és ruhaipari termékeivel, valamint a Zala megyei KIOSZ kézműipari árucikkeivel. Az olasz, osztrák, bajor, jugoszláv cégek jelenléte jóval meggyőzőbb volt. Ez a második Alpok-Adria vásár, amelyen ez a tapasztalatunk.

Magyar küldöttség azonban megfordult Celjében, hiszen régóta jó az együttműködés a határmenti Alsó-Lendva, Muraszombat és Vas megye kisiparosai között. A Szlovén Gazdasági Kamara képviselői tapasztalatcserére

készülnek hazánkba, mi pedig viszozzuk a vásáron való fellépés lehetőségét.

A vásár, éppen az Alpok-Adria térség jelenléte okán igen jelentős fórum lehetne számunkra: a 2196 kiállító közül 2102 a jugoszlávok és 94 a külföldiek száma, 15 ország vesz részt, a látogatók száma meghaladja a 200 ezret. Valóban jelen kellene lennünk az ilyen rendezvényeken, hiszen ott vannak a majdani olasz, osztrák, bajor partnerek, valamint a jugoszlávok, akik a mieinkhez hasonló harcokat vívnak a kisgazdaság, a kisipar jogainak érvényesítéséért.

Gállos Orsolya • Fotó: Cseri László

Vilenica díj, 1989

Csch költő, Jan Skacel vette át szeptember 9-én az ideit, immár negyedik Vilenica-díjat, amellyel azt az alkotót díjazza a nemzetközi zsűri, aki a leghitelesebben fejezi ki a közép-európai térség problémáit. Mint emlékeztető a tavalyi díjazott Esterházy Péter volt, A szív segédje című könyvével.

A találkozó szervező Szlovén Íróegyesület angol majd német nyelvű csomagban készül megjelentetni a díjazottak, így az olasz Fulvio Tomizza, az osztrák Peter Handke, Esterházy továbbá Skacel műveit. Vilenica találkozója tehát újabb lehetőséget jelent irodalmunk tágabb körökben való megismertetésére.

Idén is kiemelkedő volt a magyar szerep a szlovén Karszton rendezett találkozón, hiszen a vitaindító esszé a Közép-Európa kérdéskör jeles gondolkodója, Konrád György írta, igen élénk disputát váltva ki a 15 érdeklő népi 150 meghívott írója körében.

Különbségek gerjesztője-e Közép-Európa avagy hasonlatosságaink a jelentősebbek? Mihez kezdjünk a térségben dúló nacionalizmusokkal? - hangzottak Konrád kérdései, majd ajánlata, amely szerint létre kellene hozni a térségre fel nem rajzolható, ám mégis létező Közép-Európai Kulturális Köztársaságot.

Így látja a Vatikán

Részlet a Vatikáni Rádió szeptember 7-ei magyar nyelvű műsorából:

"A magyar egyház több sebből vérzik, de ne rekedjünk meg a múlt osztorozásánál, és - nyersen szólva - sebeink nyalogatásánál, hanem éljünk a most adott lehetőségekkel, a nagyobb szabadsággal. Fogjunk össze az építésben, a gyógyításban, mert a szabadsággal élni is kell tudni. A pluralizmus ne forgácsolja szét az erőket, mert akkor a visszahúzódó és elhallgatott diktátorok és elnyomók titokban a kezüket dörszólják, mondván magukban: "Szabad iskolai hitoktatást követeltetek? Hát most miért nem mentek az iskolába hit-oktatni? A szerzetesrendek szabad működését vártátok? Hát most majd meglátjuk, mit tesznek."

Persze, a feltételezett vádak visszafordíthatjuk: "Négy évtized alatt annyira megnyomorítottátok az egyházat, hogy most nehezen tud lábra állni. Nincsenek emberei és eszközei. A hivatásválsággal az ateista rendszer is felelős, hiszen nem lehetett az ifjúságot vallásosan nevelni, stb. A szerzetesrendeket szétszórta, új tagokat nem vehettek fel. A megöregedett apácák nem vezethetnek kórházakat, és a nyugdíjas férfi szerzetesek nem tarthatnak fenn gimnáziumokat."

Így tovább folytathatnánk az egymást vádoló dialógust. De a fő feladat most az, hogy folytassák a hősies helytállást, amelyre számos egyházmegyes pap szép példát mutatott. Sokszor éppen azok, akiket ide-oda helyeztek vagy félreállítottak az Állami Egyházügyi Hivatal utasításaira. Közben a kollaboránsok, akik segítették az egyházüldöző hatalomnak az egyházi élet megbénítását, fontos központi plébániák urai voltak.

A szétszórta és megöregedett szerzetesek is most összeszedik utolsó erejüket, hogy fokozottabban támogassák apostoli munkájukat. Valami szerényet elkezdnek, lassan a fiatalok felfigyelnek rájuk, meghallják Krisztus hívó szavát, aztán majd az újoncokat kiképzik, és ők is munkába állhatnak. Ez az utolsó pillanat, hogy a betiltott szerzetesrendek biztosíthassák a folytonosságot. Most újra az ugartörés és a vetés ideje következik. A termés majd a következő nemzedék gyűjti be, ha Isten engedi."

Forintért az NSZK-ból

Ha az ember belelapoz egy nyugati áruház katalógusába, rögtön márkát vagy schillinget álmodik a zsebébe. A HI-FO Kereskedelmi és Szolgáltató Kft viszont, Pécsen a Felsővármház utcában, a Bürklin katalógust adja a vásárló kezébe, s a kiválasztott árut tíz napon belül beszerzi - mégpedig forintért.

A cég felerészben nyugatnémet tőkével működik; más üzleti fogások mellett nyilván ez az alapja ennek a lehetőségnek. S hogy mit tudnak behozni? Autót nem, de minden mást igen, ami a Bürklin katalógusban van. Mezőgazdasági kisgépeket, traktort - gondolva a jövőben talán megszoruló kisvállalkozókra -, komplett fogorvosi berendezéseket, laboratóriumi eszközöket, videót, tévéket, zenegépeket és más fogyasztási cikkeket. Nemcsak magánszemélyeknek, hanem kereskedelmi vállalatoknak is.

A hírek szerint árai alacsonyabbak, mintha odakint, márkával fizetne a vásárló. Ilyenfajta trükköt eddig csak a 22-es csapdájában olvashattunk, a legendás Milo Mindenbindertől, ezért hát szerettük volna megtudni, miként sikerülhet ez a valóságban is.

- Sajnos, ez üzleti titok - hallhattuk a Kft egyik tagjától, dr. Berki Tamástól. - De a hír igaz. Áraink valóban alacsonyabbak a kintieknél.

STK

Baranyai ellenzék

Hatodik, teljes jogú tagként csatlakozott a Pécs-baranyai Ellenzéki Kerekasztalhoz a Kereszténydemokrata Néppárt, az MDF, az SZDSZ, a Fidesz, az MSZDP és az FKGP mellé. A tagszervezetek heti három alkalommal tartanak egészsznapos ügyletet új pécsi irodájukban, a Dischka Győző utca 2. sz. épületben, mely a postapalota mögött található. Az irodához a Megyei Tanács segítségével jutottak. A Hunyadi úton levő irodában ezentúl csak az MDF tart fenn képviselést, ugyanott alakították ki Baranya, Somogy, Tolna és Zala megyék regionális MDF információs központját is.

Enterovírus

A jelek szerint megszűnőben van az a járvány, amely lapzártáig 59 bara-

nyai újszülöttet betegített meg. Közülük 47-nél mutatták ki az enterovírus-fertőzést. Négy apróság életét nem tudták megmenteni: Keddin a komlói kórházban és a Baranya Megyei Kórház utógondozójában már nem tartottak senkit sem megfigyelés alatt, így hozzáfoghattak a zárófertőtlenítéshez. Lapunk megjelenésekor várhatóan ezek közül már egyik intézményben sem lesz szükséges a felvételi zárlat fenntartása.

Az egyetemi évek és a munkaviszony

Még márciusban jelent meg az Állami Bér- és Munkaügyi Hivatal elnökének rendelkezése arról, hogy munkaviszonyban töltött időnek kell tekinteni a felsőfokú oktatási intézmények nappali tagozatán folytatott tanulmányok idejét, ebből azonban legfeljebb annyit, amennyit a tanul-

mányok idején a képesítés megszerzéséhez előírtak. A Munkaügyi Közlöny nemrégiben megjelent 13. száma felsőoktatási intézmények szerint részletezi a beszámítható időt, köztük a dél-dunántúli egyetemeken, főiskolákon tanult számára munkaviszonyként figyelembe vehető évek számát.

Pécsiek a kibucban

Szeptember 15-én érkezik haza Izraelből a Janus Pannonius Tudományegyetem 14 diákja, akik egy hónapot töltöttek a libanoni határ mellett levő Gaatan-kibucban. Főleg mezőgazdasági és konyhai munkákat végeztek, a kibuc vezetőjének rendelkezési szerint. Ezen a nyáron a pécsi diákok két turnusban vettek részt a zsidó közösség életében. A kibucokban korábban már fogadtak diákcsoportokat hasonló munkákra,

séggel a megyei foglalkoztatási alaptól. A jövőben várhatóan megsokszorozódik az effajta vállalati igény. A formálódó koncepció szerint nem segélyezéssel, hanem átképzéssel vagy új munkahelyek teremtésével kell erősíteni a dolgozók helyzetét.

F.J.

A szándékok mindenképpen gyönyörűek, s Magyarország a csodás szándékok országa régtől. - A válság leküzdésének terveit készülnék - mondta 1989. szeptember 3-án fórumunkon Jendrolovics Pál, az ÁBMH elnökhelyettese. - Október közepére elkészül a baranyai koncepció is az borsodival együtt. Csak Észak-Magyarországon esztendőnk óta rosszul folynak a dolgok, s konkrétum még alig. S mitől lenne ez majd Baranyában másképp? Vagy az át nem gondolt ígéretek után elérkezettünk végre a számonkérhető ígéretekig? Kérdezzük ezt mindannak ellenére, hogy jól tudjuk, a felülről várható csodák ideje örökre elmúlt.

B.J.

azonban Kelet-Európából először a pécsi diákok kaptak erre lehetőséget.

Kereskedelmi rádió

Szeptember 18-tól mindennap 16.30 és 18.30 között hangzik el a pécsi zenés kereskedelmi rádióadás, mely a 873 kiloHertz középhullámon (344 m) hallható.

Sport

Kerékpár. A több mint három évtized után újra megrendezett Budapest-Bécs országúti versenyt a tamási Egyedi Zoltán nyerte, elsőként megtéve a 260 kilométeres távot. Sikere meglepetésnek számít, hiszen kevesen gondolták, hogy a világbajnoki érmesekkel megtűzdelt, összehasonlíthatatlanul jobb körülmények között készülő osztrák csapat valamennyi tagját a magyarok közül bárki is megelőzheti.

Radiofóbia - avagy boldogít-e a tudatlanság

A csernobili katasztrófa idején még az atomerőmű személyzete sem értette, mi történt valójában. Miután hadiüzem, a működésével kapcsolatos minden adatot titkosan kezeltek. A tragédia közvetlen oka az emberi felelőtlenség volt, amit a kellető körülmények híján tervezett biztonsági berendezés nem volt képes kizárni.

A katasztrófa máig homályos hátteréről kérdeztük Jurij Viktorovics Petrovot, a Leningrádi Atomfizikai Intézet professzorát, aki az alternatív energiaforrásokról rendezett balatonfüredi nemzetközi tanácskozási előadója volt a héten.

- Bár a balesetet követő 1986-os bécsi konferencián sok minden nyilvánosságra került, a Szovjetunióban csak egy szűk réteghez jutottak el ezek az információk. Nemrégiben tetek közzé egy térképet a sugárzennyvezésről. Ez világosan mutatja, hogy az elméletileg kijelölt harminc kilométeres sugarú körön kívül a szél jóval messzebbre is elsodorta a radioaktív port.

- Nyilván ezért került sor újabb kitelepítésekre.

- En nem értek egyet ezzel az intézkedéssel, mert az érintett területeken a megengedettnek csupán két-két és félszerese a háttérsugárzás, míg a világ egyes nagyvárosaiban a radioaktív egységre átszámított légszennye-

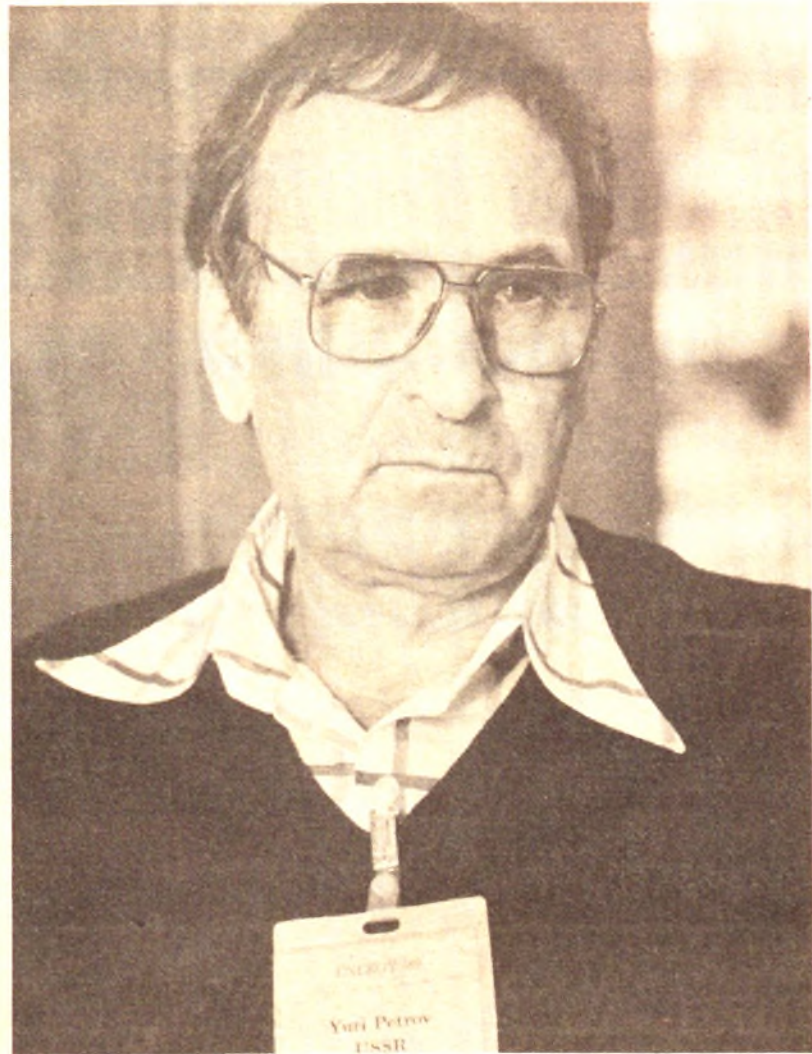
zettség ennél lényegesen nagyobb. A legutóbb kiürített terület csak a soka-dik lenne a sorban.

- *Felmérhető-e már pontosan a következmények, nem érhet váratlan meglepetés bennünket?*

- Merészség lenne azt állítani, hogy mindent tudunk, hiszen egyes izotópok felezési ideje több évtized, s ezek visszakerültek a talajba, nemigen tudjuk, hová juthatnak el... Kiszámíthatatlan, katasztrófális következményektől azonban nem kell tartanunk.

- *Riadalmat kellett egyes ritka rákos betegségek gyakoribb előfordulásának híre. Ez sem aggasztó?*

- Igen nehéz elkülöníteni a csernobili eredetű rákot az egyéb okokra visszavezethetőktől. A hirosimai szomorú tapasztalatok szerint a magas sugáradag kelte daganatos betegségek húsz százalékát kitevő leukémia három év alatt fejlődik ki. Nyolc év múlva azonban csökken, majd fokozatosan elenyészik a hatás. A többről csak később mutatható ki, hogy sugárfertőzéssel függ össze, s egyéb káros környezeti hatásokkal is számolni kell. Sokkal aggasztóbbnak tartom az utóbbi három évben kialakult radiofóbiát, amire végképp nem számítottunk. A Csernobil körzetében élők közül sokan rettegnek az őket ért sugárzás esetleges követ-

kezmenyeitől. Nem érzik magukat teljes értékű embereknek, vannak, akik házasodni sem mernek, mert attól tartanak, hogy nem születnek egészséges gyermekeik.

- *Vannak-e értékelhető tapasztalatai az 1986-os balesetnek?*

- A következmények figyelésére létrehozott kijevi intézetben nemcsak a Csernobilban fertőzött személyeket, hanem utódaikat is gondosan figyelik, s gyűjűk az adatokat. Messzemenő következtetéseket azonban korai volna még levonni.

- *Az, hogy lemondtak korábban tervezett atomerőművekről, netán a Csernobil-sokkal magyarázható?*

- Igen, a glasznoszty, a közvélemény tiltakozása is fontos szerepet játszott ebben.

- *Önök, mint "atompárti" tudós-nak mi erről a véleménye?*

- Az atom a legtisztább és legveszélytelenebb energiaforrás. Magam is felelősséget érzek azért, hogy a tudósok elmulasztották tudatosítani az emberekben, hogy a jól megépített, biztonságos atomerőművek veszélytelenek, s ezek termelik a legolcsóbb energiát. A jövőben csak ott épüljön atomerőmű, ahol a helybeliek is befogadják. Nem lehet az embereket akarattal ellenére, erőszakosan boldogítani, a közösségeknak maguknak kell meghozniuk a sorsukat érintő döntéseket.

- *A hazai tudomány vajon kellően tájékoztatja-e a közvéleményt kuta-*

tási eredményeiről - kérdeztük Marx György professzort, a konferencia szervezőjét.

- A tanácskozás egyik célja éppen a hatékonyabb tájékoztatás módszereinek megvitatása. Ezért hívtunk meg pedagógusokat is. Az újságíróknak is felajánlottuk, megszervezzük felkészítésüket, hogy szakszerűbben tájékoztathassanak, sajnos azonban semmi visszhangja nem volt kezdeményezésünknek.

- *Ha már a szakszerű tájékoztatást említette, észlelték-e hazánkban a csernobili erőmű-baleset utóhatásait?*

- Igen, a rák keletkezésének kockázatát annyiival növelte a sugárzás, mint amennyivel fél szál cigaretta elszívása.

- *Ezt komolyan gondolja? Nem hivatalos orvosi vélemények szerint több a rákos megbetegedés.*

- A mérések szerint a magyar lakosság számára egy röntgen-átvilágítás a Csernobil utáni sugárdózis többszörösével jár.

- *Véleménye szerint mivel fűtenek majd gyermekeink, unokáink?*

- A kérdés inkább az, mivel hajtják majd autóikat. Az energiaszükségletnek csupán kis hányadát lehet fedezni szénből, szénhidrogénekből - kedvező fekvésű országokban vízi és egyéb energiaforrásokból -, de többségét atomerőművekben kell termelni.

Schillinger Erzsébet

Fotó: Csonka Károly

Helizet

...az, hogy vasárnap éjjel óta ránk figyel a világ. S végre nem kell szégyenkeznünk miatta. Nem vertük széjjel, nem csuktuk le, nem vonultunk be.

Hagytuk kivonulni. Átment a magyar határon egy tízezres sereg, mely hazáját kereste Európában. Féltem őket és féltem magunkat is. Hogy hosszú hónapokig itt dekkolnak majd az úttörők matracain, hogy hosszú hónapokig hamis paragrafusokra, avitt kötelezettségekre, állszen szolidaritásra hivatkozunk, s közben úgy viselkedünk, mint aki a legjobban végzi a dolgát.

Persze, a kényszer... Nem döntöttünk másképp. Nem volt más lehetőségünk, mint eljátszani a jófiút. Meg buták is voltunk. Bezsebelhettük volna azt a fejpénzt, amire - mint hírlík - Kelet-Berlinnek fájt a foga. Meg talán így is lecsik valami, ha sunyin, de biztosra menve odaturjuk a tenyerünket, mint a pincér a Balaton partján, mikor dühöng a szezon.

Lehet, hogy leesik valami. De talán ez mégse fejpénz. Hamem annak az országnak szól, amelyik végre változni akar. S nemcsak beszél róla, hanem bizonyítja is, ha kell. Mert számomra ez a "humanitárius gesztus" erről beszél.

Nem lesz könnyű. Most elmentek a németek, de jöhetnek a csehek, a bolgárok, az oroszok, a litvánok; s talán az örmények is, többfelől, hol éppen földönfutók. Baj, hogy jönniük kell, de nem baj, hogy éppen ide. Hogy itt van Kelet-Európának az a zuga, hol a menekülő otthonra lel. S jobb, ha jönnek, mintha mi mennénk. Teherautón, vagonokban, gyalog, kétszáz ezer rongyos magyar az új világ felé.

Lehet, hogy túl lelkes vagyok. Lehet, hogy túl kiéhezett, de jó dolog végre hinni valamiben. S ha megcsalnak, hát szégyelli fogom magam. Túl sok szégyent persze már nem bírok ki. Elég-szerű becsaptak már, elég-szerű hűztak csöbe illúziók rabjaként.

Én mégis hiszek. Mert itt élek. Megvárom még, hogy a kivételből gyakorlat lesz-e. Mert boldog voltam, mikor megnyílt a sorompó. De nyugodt akkor leszek, ha ezt törvényünk nyitja, s nem a kényszer, vagy az érzelem.

Belényesy Csaba

Atomtervek

Káros, terhelő, elviselhető, semleges, javító, értéktérítő... Ezekbe a kategóriákba sorolják a szakértők azokat a változásokat, amelyek a két új paksi atomerőművi blokk megépítése után várhatók. A prognózist - mérések és becslések alapján - az Erőmű Tervező Vállalat (ERŐTERV) által megbízott szakmai csoport készítette 1987-ben. További vizsgálatok alapján idén véglegesítették az erőmű komplex környezeti hatás-tanulmányát, amit a beruházási tervekkel együtt szerdán sajtótájékoztatón ismertettek Paks-on.

De megépül-e egyáltalán az új erőmű?

Három évvel ezelőtt kötött egyezményt Magyarország a Szovjetunióval két darab VVER típusú, 1000 megawattos, nyomottvízes reaktorblokk felépítésére. A műszaki tervek védelme során a magyar szakértők számos módosítást javasoltak, s értek el; ezek többsége a fokozott biztonságot szolgálja. A precíz megvalósítás érdekében finn és amerikai cégtől vett menedzselési módszert a PAV. A tervezést a francia Edf cégtől vásárolt számítógépes rendszer szolgálja. Az erőmű mintájául a beruházó által világszínvonalúnak tartott zaporozsjei szolgált.

A két új blokk átadását 1994-96-ra tervezték. A magyar energiapolitikai koncepció változása miatt azonban - mint a javaslatban olvastuk: - az 5. blokk üzembe lépése 1998-ra halasztható. A beruházás 1988-as árákon (!) 102 milliárd forintot emésztene föl.

A környezeti hatástanulmány szerint a legsúlyosabb következményekkel a hőszennyezés jáma: az új erőmű nyári időszakban 30-32 fokra melegítene fel a Dunát, alkalmasint elpusztítva a mikroorganizmusokat. A víz csak 4-5 kilométerrel Paks alatt húlna vissza néhány fokkal.

A vizsgált további húsz hatás közül hetet soroltak az "elviselhető" kategóriába. Kettőről jósolják, hogy pozitív lesz (foglalkoztatási helyzet, közműellátottság), a többi semleges.

A beruházás sorsáról a Minisztertanácsnak kell döntenie. Pónya József, a PAV vezérigazgatója lapunknak nyilatkozva elmondta: a beruházás leállítása azzal a veszéllyel jár, hogy legkorábban csak 2005 táján számíthatunk pótlólagos atomenergiára, ha mégis rászorulunk új blokkok építésére. (A részletes interjút következő számunkban közöljük.)

Az Ófalu mellé tervezett radioaktív hulladéktárolóval kapcsolatos földtani szakvélemény napokon belül várható. Mint ismeretes, már csak a Központi Földtani Hivatal szakhatósági állásfoglalása hiányzik a végleges döntéshez. Miközben Ófalu népe változatlanul tiltakozik, két önként jelentkező akadt: a pécsi Uránbánya és Bábaapáti. A budapesti Manager Kiszövetkezet elnöke arról tájékoztatott bennünket, hogy eladtak egy hulladékkezelési technológiát az Mecseki Érbányászati Vállalatnak. Tanulmányozása folyamatban van. A bábaapáti tanácsról nyáron levélment a miniszterelnökségre, felajánlva a község határát az Ófalu mellől "eltiltkozott" hulladéktároló számára. Medgyessy Péter miniszterelnök-helyettes válaszelevelében azt ígérte, hogy az államigazgatási eljárás során figyelembe veszik az apátiak kérését.

A PAV vezetői nem tiltkoznak, hogy nem rokonszenvennének az urános megoldással. A háttérben minden bizonytalanság áll, hogy nem kívánják nyakukba venni a pécsi vállalat csődtömegét.

-haj

A súlyemelő üzletember

Az egykori ifjúsági válogatott súlyemelő elegánsan pipázva üldögél a Palatinus sörözőben. Névlegesen Michael Pentz áll, akkor is Pentz Mihály ő, sokak régi ismerőse. Hat évvel ezelőtti visszafordult ősei útján, és az NSZK-ban telepedett le. A most 29 éves üzemmérnök a Bayer AG-nál tűzvédelmi és katasztrófaelhárítási ügyekkel foglalkozik, emellett ipari termékeket forgalmaz. Úgy számítja, idei export-import üzletei egymillió márkára rúgnak majd. Kicsiben dolgozik, de szorgalmas. A Garancia Szövetkezetnek többek között ő szállítja a Lada Toscanákat, az ötsebességes Szamarákat, meg persze a nyugati kocsikát. Most új vállalkozáson töri a fejét. Hazai cégeknek koordinációs irodát szeretne nyitni Fellbachban. Adásvétel, bérmunka-szerzésével foglalkozna, főként dél-dunántúli partnerekre számít.

- A kis üzletek intézéséhez érthetően nem fűlik a foga a nagy külker cégeknek. Ha vállalkozás is, csak úgy futtában, a többi mellett. Ezenkívül drágák: 8-10 százalékos közvetítési kulccsal dolgoznak. Nekem a kis üzlet is jó, csak sok le-

gyen belőle. Én bírom a munkát - mondja, s felfjebb túri karján a zakót.

- *Mégis, miként képzeled el a dolgot?*

- Mindegyik cég adna nekem egy minimális általányt a rezsi fedezésére. Úgy

Michael Pentz
Heldter Berg 40
5600 Wuppertal 2
Tel: 49/202-558-146

800 márkát havonta. Én képviselném az érdekeiket, a létrejövő üzletekből pedig 2-3 százalékos jutalékot kérek.

- *Igen ám, de így abban lenne érdekelt, hogy minél magasabb legyen a szerződés összege. Amit egy magyar cég nem bán - ha elad. De ha vesz, mi a garancia?*

- A magyar cég képviselője ott lehetne mellettem, amikor tárgyalunk. Mindent látna, mindent hallana.

- *Akkor meg mi szükség a közvetítőre?*

- Nézzze, nem lehet úgy üzletet kötni, hogy valaki egyszerűen betoppán az NSZK-ba. Én magyar is vagyok, meg német is. Mindkét oldalon ismerem az embereket, ismerem a viszonyokat. Abban tudnám segíteni a magyar cégeket, hogy minél olcsóbban vásárolhassanak. S ha már a garanciát firtatta: amennyiben rossz üzletet kötnek, egy-kettőre kiderülne, és akkor oda minden. Gondolja, hogy eddig megéltem volna, ha simlis vagyok?

Valóban. Messziről jött ember azt mond, amit akar. De a Ladák ott állnak a Garanciánál.

B.Cs.

Újra indul a Berecz-trojka?

Ezerkilencszáznyolcvannyolc május huszonkettedikén este lezárul a "pártértekezlet" nagy játszomája. Az eredményhirdető-szóvivő elkeseredett, nyers vonásai ítélethirdetéssé változtatják a sajtótájékoztatót. Sokan föllélegeznek, hogy nem "Ő" lett a főtitkár. Nekiindul a Grósznoszty, s a Berecz-trojkából kifogják a lovakat. Fél év elteltével Berecz János PB-tagsága is megszűnik. A hanyatlás egyenes ívű, töretlen, bukásnak is bátran nevezhető. Rácáfol a mondásra, hogy holló a hollónak nem vájja ki a szemét.

— A Pécs-Baranyai Értelmiségi Klub nemrég lezajlott beszélgetésén Ön már funkció nélküli, egyszerű párttagként vett részt. Az elmúlt két tavasz alaposan megtépázta az MSZMP egykori "erős emberét". Taktikai hibáknak, vagy elvtársai árulásának köszönhető ez a folyamat?

— Én nagyon sok olyan emberrel dolgoztam együtt, akikkel az új körülmények között is megmaradt a jó összhang. Néhányan viszont elfordultak, eloldalogtak más irányba. Munkatársaim, harcostársaim egy kisebb százalékában feltétlenül csalódtam.

— És a májusi győztes, Grósz Károly tisztességes eszközökkel küzdött?

A kérdés az, hogy mire utazunk

— Mi a pártértekezletig, vagy az azt megelőző néhány hónapig jó kapcsolatban voltunk, családilag is összejártunk néha. Fontosabb kérdésekben hasonló, vagy közelálló véleményt vallottunk. A pártértekezlet után éreztem, hogy nő benne a bizalmatlanság irántam. Különösen akkor, amikor kifejtettem, hogy nem értek egyet a miniszterelnöki és a pártfőtitkári funkció tartós összevonásával, csak az átmenetivel. Gyorsítani akartam, hogy a miniszterelnöki funkciót leadja. Majd miután bíraltam az aradi szereplését, az összhang megszakadt és azt követően személyes beszélgetést már nem tudtunk folytatni. A magatartásával ugyan nem tudtam

egyetértetni, de harcot nem kezdtem ellene.

— Ha harcra még nem is, de jelentős mozgólódásra lehet következtetni az elmúlt hét - ön szerint-sajtómanipulációi után. Az a Ribánszky, aki a hetvenes évek elején azt mondta Kádárnak Jánosnak, hogy lelövi Önt, ma sokak szerint a fegyvertársának számít. Valóban a szélsőbal felé tart az "Összefogás az MSZMP megújításáért mozgalom" elnevezésű, s a Berecz János nevével is fémjelzett csoportosulás? Mert, ha a Ribánszkyval való párhuzam nem más, mint az MSZMP soraiból indított provokáció - ahogy ezt említette -, akkor elvtársai veszélyesnek

érezhetik a szervezkedést és tartanak a visszatérésétől.

— Én bízom abban, hogy nem kompromittálom az "Összefogás" szellemiségét. Nem csak politikai számításból, de belső indítatásból is azért harcolok, hogy a párttagság zöme meg tudja élni a fordulatot, támogassa azt a reformprogramot, amit én már az elmúlt év májusa óta feltétlenül nagy lendülettel támogattam és képviseltem. Ha pedig ez így van, akkor úgy gondolom, hogy az összefogás szellemisége a legerősebb a párttagság körében, és azok, akik ezzel indulnak a kongresszuson, feltétlenül nagy figyelmet fognak kapni.

— Azt már tudjuk, hogy kivel nem kívánnak közösködni, de kik azok,

akiknek voksa az összefogást jelentő majd a szocializmus megmentésére?

— Úgy gondolom, hogy mivel ez nem egy platform, hanem egy szellemiség, egy mozgalom, ezért nem lehet meghatározni, hogy kik a tagjai. Bár nemcsak egyének, hanem egész alapszervezetek is jelentkeznek, hogy támogatják, akarják a megújulást a pártban. És együtt, nem pedig szétszakadva. Mert olyanok is vannak, akik bár nem nagyon értik ezt az egészet, de kötődnek a párthoz. Nem szívesen hagynák ott, nem akarnak elmene-külni erről a hajóról. Tízszerekről, sőt százszerekről van szó. Az "Összefogásnak" végül is a kongresszuson kell létrejönnie. A reformköröktől egészen a baloldal azon részéig, amely fél, hogy sokat veszíthet, de képes arra, hogy megértse az új programot. Ezután maradhatnak a platformok, csak a végrehajtásban legyen egység.

— Mindez megnyugtatóan egyszerűnek tűnik.

— Ha rajtam és az "Összefogás" szellemiségén múlik, létrejöhet, s akkor egy megújult pártból lehet szó. Együtt tudunk maradni, úgy, hogy fokozatosan kivonulunk a munkahelyekről és készülünk a választásokra.

— Politikai sikereinek és kudarcainak ismeretében úgy érzi, hiteles vezetője tud lenni a mozgalomnak?

— A kérdés az, hogy szívesek-e, vagy pedig állásponthoz, gondolathoz, és aki azt teljesíteni tudja elviseljük, eltűrjük, vagy szívesen látjuk. Vannak akik szívesen látnak engem, vannak akik abszolút nem, de bízom benne, hogy a nagyobb tömegek azt mondják: van még annyi hitelem, hogy cselekedhessek. Hogy hol, mikor, milyen körülmények között, az majd a kongresszus döntéseitől függ.

— Tehát újra indul a Berecz-trojka?

— Nem, nem hiszem...

Klausmann Viktor
Fotó: Csonka Károly

Magyar Néppárt:

Csak a harmadik út járható

Egy párt, melyről alig hallunk. Az MNP hangja, stílusa ha nem is visszafogott: szinte puritánul komoly. Lapja, a Szabad Szó hasábjain gondolatok, érvek sorakoznak.

Az MNP taglétszáma ma öt-hatezer fő. A párt Pécsen és Baranyában alig ismert, Tolna falvaiban annál inkább; hagyományos tisztánúli gócai mellé egy sor dunántúli, észak-magyarországi sorakozik. Politikai előde az 1944-ben alakult Nemzeti Parasztpárt (1956-ban: Petőfi Párt), szellemi őse Bibó és az úgynevezett népi, Illyés, Németh László, Veres Péter, Kovács Imre s mások fémjelzte, valósgéltáró mozgalom. Ideálja a mélyreható, nemcsak felszíni polgárosodás, a nem szűk-körű-liberális demokrácia. A nyugati minták másolásával szemben a "harmadik út" híve, ám fejlődési zavaraink eszményítésével, a viszonyok konzerválásával nem szimpatizál.

A sajátos "magyar út" lényegéről, időszerűségéről a párt egyik vezetője, az író-szociográfus-népművelő Varga Csaba beszél:

- Pártunk álláspontja, hogy a sztálinizmus vagy nyugatias kapitalizmus alternatívája - hamis leegyszerűsítés. Társadalmunk mélyéigesen meggyengült-zavarodott, gazdasági hatékonysága is csak az alapkonfúciók - népesség, társadalomszerkezet, szociális közállapotok, infrastruktúra, oktatás stb. - erősítésével növelhető. S nem ezek rovására. A totális szabadiacpon lakosságunk nagy többsége versenyképtelen, mivel tőkével, földdel, vállalkozói képességgel nem rendelkezik. Az adott egyenlőtlen feltételek közt maga a fejlődés is monopóliumként működik. A felszíni prosperitás merev, kizsigerelt alapokon virul. Így - a társadalmi különbségek csökkentése nélkül - a tartós gazdasági fejlődés is illúzió.

- Milyen képlet jellemzi a mai magyar társadalmat?

- Piramisunk csúcsán mintegy félmillió "elit" helyezkedik el. Alatta a középréteg, létszáma körülbelül hétmillió. Belső differenciáltsága mellett közös jellemzője, hogy életnívója pusztán fenntartásáért izzad napról napra. Felhalmozni, ötről hatra jutni képtelen. Hárommillió ember él a társadalmi piramis alján, újratermelve s gyarapítva az anyagi, szociális, szellemi nyomort. Ez egy három részre szakadt Magyarország. Az adott szerkezet befelülasztja, stagnálásba merevíti az ország termelőerőinek zömét. A liberális retorika úgy tünteti fel, hogy a társadalmi különbségek növekedésének (s az esélyegyenlőtlenség "szabad" kihasználásának) elviselése a haladás, a modernizáció érdekében meghozandó áldozat. Ez nem igaz. Az ilyen, antidemokratikus "haladás" rövid úton fölléi-emészti a saját alapjait.

- A pártot a vidékiek pártjaként emlegeti...

- Az országrészek, települések egyenlőtlensége a társadalmi esélyegyenlőtlenség egyik alapforrása ma. A Magyar Néppárt korrekatív politikát sürget az előnyök könyörtelen kihasználását biztosító, az egyik oldalon fokozódó felhalmozást, a másikon fokozódó hiányt teremtő mai gyakorlattal szemben. A vidék sorsa, fejlődése az ország fejlődésének kulcsa. Egy saját lakossága négyötödét a fejlődésből kiszorító, peremsorba süllyesztő Magyarország saját peremhelyzetét konzerválja Európán belül.

Csalog Judit

Búcsú a Szénbányáktól

Baranya legnagyobb vállalatánál az MSZMP kivonul a munkahelyekről. Az erről szóló döntést szeptember 8-án, üzemvezetői értekezleten jelentette be Deák László, a vállalati pártbizottság titkára. Azt is elmondta, hogy az elhatározás megvalósítására fokozatosan, a feltételek függvényében kerül sor. A közlést követően megkérdeztük Deák Lászlót: mivel indokolja ezt a kezdeményezést?

- Az elmúlt másfél évben kibontakozott folyamat következményeként a politizálás súlypontja mindinkább a lakóterületre helyeződik át. Ehhez a körülményhez az MSZMP-nek is alkalmazkodnia kell, mégpedig sürgősen. Ugyan a Központi Bizottság legutóbbi döntése nem ért egyet a munkahelyi párttevékenység felhagyásával, nekünk mégis az a meggyőződésünk, hogy akkor szolgáljuk leginkább a párt érdekeit, ha az

alapszervezetek kivonulnak a munkahelyekről. Ez ma már egyetlen logikusan gondolkodó párttag számára sem lehet vitatéma. Mi lenne, minden bejegyzett párt élne ezzel a lehetőséggel? Azt hiszem, akkor megint nem tudnánk megfelelően a munkavégzésre koncentrálni.

- Hogyan tervezik a pártszervezet további működését?

- Nem akarunk beolvadni a területi alapszervezetekbe, hanem - kapcsolódva a már kialakult pártcentrumokhoz -, bányász alapszervezetek szeretnénk létrehozni. Úgy vélem, ebben a folyamatban is megtaláljuk a módját annak, hogy dolgozók érdekeink megfelelően érvényesítésére a párt véleményét, mind a lakóterületen, mind vállalat életében.

Varga J.

Szélcsend kongresszus előtt

Pécsen nem változtak az MSZMP-n belüli erőviszonyok. Legalábbis ezt tükrözi a kongresszusi küldöttek megválasztása. Biztosan őrzi pozícióját a múlt év végén hatalomra jutott városi vezetés, s nem buktak bele a megmérettetésbe a pártértekezlet halogatása miatt sokat bíralt megyei tisztségviselők. Csalódtak hát, akik újabb közéleti földindulást vártak a pártszavazástól.

Figyelmet érdemel, hogy dr. Ormos Márta rektorasszony, a politikai intézőbizottság tagja, és dr. Koltai Dénes pécsi első titkár a leadott 7600 szavazatból több, mint 4600-at kapott. A magát reformernek valló tíz jelölt közül ötven kerültök a kongresszusra utazó tizennyolc küldött közé, ugyanakkor a Műnch Ferenc Társaság programját nyíltan vállaló két jelölt egyike, Szőke Attila, pécsi rendőrkapitány-helyettes a harmadik legtöbb szavazatot kapta. Folytatja politikai mélyrepülését dr. Rákos János volt városi titkár. Decemberben egyetlen szavazat ütötte el funkciójától, ezúttal 187 hiányzott az üdvözléshez. Nem jutott be a küldöttek közé Mischl Róbert, a BÁZIS DEV nagyhatalmú vezérigazgatója sem.

Végigpillantva a megválasztottak névsorán mégis érthetőnek tűnik az egyik nyugdíjas bányász párttag féltelme. Szerinte lehet, hogy a küldöttek megfelelő politikai tájékozottsággal és vitakultúrával rendelkeznek, azonban csak könyvekből, meg az újságokból ismerik a kétkézi munkások gondolatait. A megválasztottak ugyanis döntő többségükben pártfunkcionáriusok és egyetemi oktatók.

Hogy léved, arról legfeljebb a kongresszus győzheti meg.

Folytatás az első oldalról

Hányan nem érték meg ezt a pillanatot! A szüleim, nagybátyáim...

- Honnan tudták meg a hírt?

- Az osztrák televízióból. Aztán bement a tábori rádió is, Zánkán. Sokan ottmaradtak még éjszakára, de mi azt mondtuk: egy perccel sem tovább!

- És mi lesz holnap, holnapután?

Rám néz. - Érdekes az most, uram? Mezőgazdasági gépszerelő vagyok, a feleségem eladónő. Biztosan meg fogunk élni.

- Meddig tarthat még ez maguknál?

- Meddig? Nézzen körül: itt csak fiatalokat lát. Értelmes, erős, vál-

lalkozó kedvű embereket. Az a rendszer, amelyik nem tudja megtartani őket, halálra van ítélve.

A Fertő-tavat osztrák oldalon megkerülve hajnalban értünk Hegyeshalomhoz. Hideg van, kemény fényben világítanak a csillagok. Az átkelőhely csendes, leszámítva néhány magyar kocsit. "Holnap jönnek többen. Hat-hétezer menekültre számítunk. Most még várják a híreket, valóban át lehet-e menni - mondja egy virrasztó

Danke!

vöröskeresztes. Az osztrákok észrevehetően jól tájékozottak.

Zánka felé indulunk hát, hogy tanúi lehessünk a táborzárásnak. A kapu előtt szigorú őrség: a Német Vöröskereszt csukaszürke "katonái". A sajtót sem engedik be. Bár a magyar szervezet emlékműje ugyancsak ott virít a falon, aktivistáival nemigen találkozni. Talán mert inkognitóban vannak?

Furfanggal és némi hazafias segédlettel mégis bejutunk. Feltűnő, hogy milyen sokan üldögelnek útra készen. Autójuk is van, igazán szágulhatnak. "Várjuk a nyugatnémet útlevelet - válaszolja egy ifjú hölgy. Hogy anélkül is lehet? Válat von, nem tud róla. Aki itt van, mind útlevele vár, és az egy órára ígért autóbuszokra. Különös, hogy a vonatra nincs jelentkezés. Alig fél-százan téblábolnak a vasútállomáson, aztán őket is felhozzák a vöröskeresztesek. "Félnek - súgja újdonsült magyar ismerősünk. - A vonat, ugye, kötött pályán megy, s nálunk az a szabály, ami a seregben: mindig az utolsó parancs az érvényes..."

A tábori postahivatalban egymást váltják a telefonozók. "Mutti, na-

Az első találkozás...

...az osztrák Vöröskereszttel

gyon jól vagyok. Két órán belül indulunk Passau felé. Mutti..." - folytatná a kislány, de a mondat keserves sírásba fullad. A barátja próbálja vigasztalni.

- Most bezzeg bőg. De senki nem mondta neki, hogy maradjon itt! - jegyzi meg betonridegen a postás hölgy. - Letelt a három perc!

Megjöttek a buszok. Több mint harminc panorámás csoda, alig férnek el a parkolóban. Újra és újra elcsodálkozom a Német Vöröskereszt bámulatos szervezetségén. Ez a szervezet működik. Hetven

autóbust mozgóított rövid félnapon belül a kontinens másik felé, s olyan nyugalommal és humanusan végzi az evakuálást, mintha emberei világegyetemben erre készültek volna.

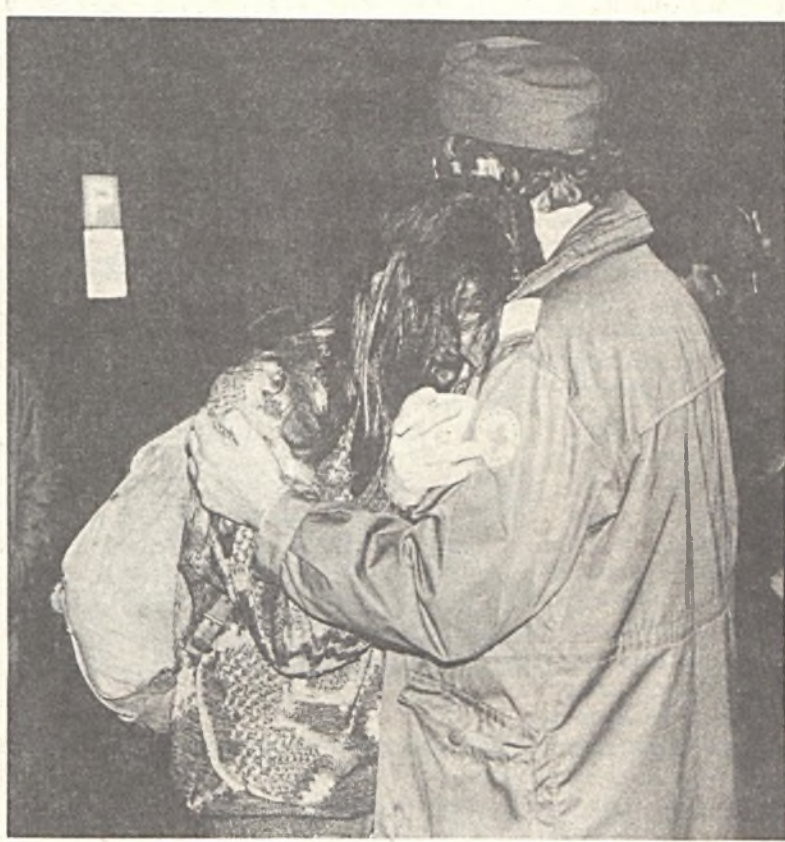
Vagy valóban készültek rá?

14 óra 22 perc: a zánkai menekülttábor kapuján kiszárgul az első autóbusz. A Yamahas rendőröknek is kapaszkodniuk kell, mire utoléri a vöröskeresztes biztosítókocsit.

Traktor pöfög el a portásfülke előtt. Borízú hang a platóról:

- Pista bácsi, maga nem megy utánuk?

Havasi János • Fotó: Cseri László

Alkotmányos menlevél

Miért éri meg az NDK-ból az NSZK-ba igyekvő németeknek a kockázat, amelyet a menekülés hol többé, hol pedig kevésbé veszélyes útja jelent? Akár a csúcstechnológia alapján működő fegyverekkel, csupán keleti oldaláról védett belnémet (NDK-NSZK) határon át, vagy a magyar-osztrák határon keresztül, netán az NSZK harmadik országokban működő képviselői útján? Miért várokozik jelenleg az NDK közel 17 millió lakosából - a legmerészebb becslések szerint - 1,5 millió az NSZK-ba szülő hivatalos kitelepítési engedélyre? A válasz - eltekintve a kiváltó ideológiai, gazdasági okoktól - az úgynevezett német állampolgárság jogintézményében, és általában a német kérdésben rejlik.

Tudathasadásos állapot

A szövetséges hatalmak a második világháború folyamán a béke biztosítékát Németország ideiglenes, több államra való felosztásában látták. A háború végének közeledtével azonban elvetették ezt a tervet. Az országot lefegyverezték, katonai megszállás és a győztes hatalmak felségjoga alá helyezték ugyan, de egységes egészként kezelték. Az már a háború utáni sajátosság világpolitikai helyzettel magyarázható, hogy végül mégis két német állam jött létre. Ez a tudathasadásos állapot mind a mai napig fennáll.

Az 1945. július 30-án Potsdamban elfogadott megállapodás Németország jövője szempontjából több, döntő jelentőségű rendelkezést tartalmazott. Ezek egyike a már akkor is sokat vitatott kitelepítés volt. A háború utáni években mintegy 13 millió német indult el Kelet-Európából nyugati irányba. Németország keleti feléből már a szovjet csapatok bevonulásának hírére 4 millió ember kelt útra. A potsdami konferencia után az Odera-Neisse vonalától keletre eső területekről 5,6 millió, Csehszlovákia területéről pedig 3,5 millió németet kitelepítettek ki.

A potsdami konferencia után hamar kiderült, hogy a részletkérdések tekintetében a győztes hatalmak saját érdekeiknek megfelelően értelmezik a megállapodást. Németországról a nyugati hatalmak terveiben parlamentáris demokrácia, polgári szabadságjogok, magántulajdon szerepelt. A Szovjetunió ezzel szemben a lenini tanítás szellemében szocialista befejezésű, a kommunista párt befolyása alatt működő államot képzelt el. Időközben a számos forrásból táplálkozó kelet-nyugati konfliktus hidegháborúvá mérgesedett, így 1947-48 fordulójára a négy nagyhatalom együttműködése Németország jövőjét illetően zátonyra futott.

A szovjet és az egyesített angol-francia-amerikai megszállási övezetekben két, egymástól eltérő "államépítő" folyamat indult meg. 1948 kora tavaszán a nyugati hatalmak a nemzetgyűlés összehívásának és az alkotmány kidolgozásának szorgalmazásával lehetővé tették a nyugatnémet állam megalakulását. 1949. május 23-án hatályba lépett az úgynevezett Alaptörvény és ezzel életre kelt a Német Szövetségi Köztársaság. [Hivatalosan: Németországi Szövetségi Köztársaság. A szerk.]

Külföld-e az NDK?

Ez az okmány szándékosan kapta az "Alaptörvény" nevet, az egyébként szokásos "Alkotmány" helyett: ezzel is a megosztottság ideiglenes és kényszerű voltát hangsúlyozva. Válaszpésként a Szovjetunió közreműködésével az általa megszállt, keleti területeken - jórészt hatalmi eszközökkel - 1949. október 7-én létrejött a Német Demokratikus Köztársaság. Az 50-es évek elejéig mindkét országban az újraegyesítés volt a hivatalos cél. Ezután azonban az NDK vezetése letett erről. 1953 és 1961 (a berlini fal felépítésének időpontja) között 3,5 millió ember menekült az NDK-ból az NSZK-ba.

A német nemzet fogalmát illetően a két német állam között alapvető különbségek vannak. Az NSZK ragaszkodik ahhoz, hogy a keleten és nyugat-

Német haza

ton élő németek egy nemzetet alkotnak. Ennek indokai: a közös nyelv, történelem, kultúra mellett a nagyfokú rokonsági összefonódás. Az NDK ezt az álláspontot nem fogadja el. Azt állítja - érdekes módon különösen az 1970-es évek eleje óta -, hogy a két német államban két, egymástól teljesen eltérő nemzet keletkezett. Ebben a nézetkülönbségben gyökerezik a köztük fennálló furcsa, felemás nemzetközi jogi viszony. Kétoldalú kapcsolataikban az NSZK nem hajlandó az NDK-t külföldnek tekinteni, bár elismeri a keletnémet állam szuverenitását. Az NDK ezzel, szemben kettejük viszonyát ugyanolyan "közös német" nemzetközi jogi viszonyként tartja, mint amely bármely más, harmadik államhoz fűzi. Az NSZK számára az NDK minden lakója ugyanolyan német állampolgár, mint bármely NSZK-beli lakos. Az NDK-ból érkező árut nem terheli semmilyen vámfizetési kötelezettség, egy az egyben váltják DM-re a keletnémet márkát, az oda címzett postai küldeményeket belföldi tarifa alapján veszik fel a postahivatalok, és így tovább.

A menekültek tehát az előbb említett nyugatnémet felfogásban reménykednek. Felmerülhet a kérdés: ellentét-e a nemzetközi joggal ez az elmélet?

A nemzetközi jog lehetőséget ad arra, hogy minden állam belátása szerint alakítsa ki állampolgársági szabályait. Eszerint erre mindkét német államnak joga van. Az NDK azokat a személyeket és leszármazottjaikat tekinti saját állampolgárának (1967-ben született állampolgársági törvényének visszaható erejénél fogva), akiknek lakóhelye vagy állandó tartózkodási helye 1949. október 7-én az NDK területén volt, még akkor is, ha később végelesen elhagyták az országot. Az NSZK német állampolgárnak minősíti az NSZK területén élőkn kívül mindazokat a németeket, akik az NDK területén élnek. Ennek alapja egyrészt az 1913. évi birodalmi állampolgársági törvény hatályban tartása, másrészt az

az elmélet, amely szerint megalakulásának körülményei miatt az egységes Németország egyedüli jogutódja az NSZK. A kelet-

németek számára a "lappangó" német állampolgárság akkor válik kézzelfogható valósággá, ha az NSZK belföldi hatóságai, vagy külképviseletei előtt kinyilvánítják szándékukat a német állampolgárság elnyerésére.

A paragrafus lelki tartalma

Az állampolgársági jogviszony egyik fontos eleme a diplomáciai védelem. Az állam gondoskodása, valamint az egyén szabad akaratlan nyugvó "hűségnyilatkozata" adja az állampolgársági jogviszony lelki tartalmát. Ha egy NDK állampolgár egy harmadik államban (pl.: Magyarországon) az NSZK képviselőtének bejelenti, német állampolgár szeretne lenni, ez a maga-

tartás kiváltja - az Alaptörvény betűje és szelleme szerint - az NSZK azon kötelezettségét, hogy számára diplomáciai védelmet nyújtson. Útlevelet adjon vagy más módon gondoskodjék róla. Ezt a folyamatot egyedül olyan megállapodások akaszthatják meg, mint amilyeneket a szocialista országok kötöttek NDK-val. Ezek a szocialista országok a nemzetközi joggal ellentétesnek minősítik, ha az NDK állampolgárok az NSZK diplomáciai védelmét igénybe kívánják venni.

Magyarország mintha kilépné ebből a körből. A kormány mostani emberséges döntését minden bizonnyal erősen befolyásolta az erdélyi magyar kisebbség tömeges menekülése. És ha következő lépésként a határainktól túl élő magyarok ügyében, az NSZK felfogásához hasonló, a nemzetközi joggal nem ellentétes megoldást is leszűrnének a szakemberek - a gondolkodás nem volt hiábavaló.

Szalay Sándor Erzsébet egyetemi tanárségéd, JPTE Nemzetközi Jogi Tanszék

Rádiós visszhangok a magyar döntés után

Deutschlandfunk, Köln: "Az emberség győzedelmeskedett a tömbön belüli fegyelem felett. Ez egy bátor ország bátor lépése volt."

Újvidéki Rádió: "Az NDK politikusa nem értik, de a szociológusok sem tudják megmagyarázni, hogy egy viszonylag stabil gazdaságú országból, amelynek egészségvédelme, oktatási rendszere fölülmúlja számos nyugati ország szintjét, miért kívánkoznak el ilyen tömegesen az emberek. Egy dolog azonban egyre világosabbá válik: az exodus figyelmeztető csorbát ejtett egy a dogmákhoz ragaszkodó politikán, amely még csak tudomást sem akar venni a más szocialista országokban végbemenő reformokról, és minden állampolgárát a legszívesebben eltüntetné, hogy az új gondolkodásnak megfelelően cselekedjék."

Tirana Rádió: "A magyar kormány tegnap egy nyilatkozatot adott ki, amelyben közlik, hogy megnyitot-

ták a határt Ausztriával azt célozva, hogy területén élő keletnémet lakók ezrei nyugatra távozhassanak. Hát ez a menekültön kívül Magyarország kész megengedni a hatvan ezer keletnémet turistának, akik ebben az országban tartózkodnak, hogy nyugatra távozzanak. (...) Az ADN keletnémet hírügynökség tudatja, hogy a humanus tekintély álarca mögött szervezett emberek kereskedelmére kerül sor."

A londoni BBC idézte a brit külügyi államtitkár nyilatkozatát: "Az eset azt példázta, hogy Kelet- és Közép-Európában nem az olyan, a szabadság megteremtése felé haladó országok, mint Lengyelország és Magyarország okoznak bizonytalanságot, hanem például Kelet-Németország és Csehszlovákia, amelyek nem hajlandóak reagálni saját népeik követeléseire. Ezek az országok úgy viselkednek, mint amikor egy kuktán próbálják a fedelet fenntartani, biztonsági szelep nélkül."

A fantom-jelölt

Aczél György 1985-ben az utolsó pillanatban döntött: Pécssett országgyűlési képviselőnek jelölteti magát. Addig totojázott, míg Csicsók István személye is szóba került. A Mecseki Szénbányák elektromérnöke gyanútlanul lépett be a vállalati párttitkár irodájába a jelölőgyűlés előtt. Dr. Gábor János, aki a bányagazgató Mérei Emil melletti korteskedésben igazán óvatos volt ("Mindenképp úgy szavazzon, ahogy az a vállalat érdekeinek megfelel."), ezúttal nem köntörfalazott.

- Ha szóba kerül a neve, nem vállalhatja a jelölést - hangzott a kissé kategorikusra sikerült kérdés, amely Csicsók István számára egy pofonnal felért.

- Arról volt szó, hogy a Hazafias Népfrent titkára, Krasznai Antal ellen indulok. Főnről kérték a vállalattól, hogy mint a legerősebb gazdasági egység, indítson valakit - idézi fel a választás előtti időszakot a majdnem-jelölt. - Azt mondták, hogy Aczél elvtárs, úr, vagy György, mindegy mi nek nevezzük, nem indul, mert beteg. Tisztában voltam azzal,

hogy kávépótló vagyok, de komolyan elhittem, hogy olyan képviselőre van szükség, aki itt él, aki ezt a levegőt szívja. Akit nemcsak a körülbástyázott foga-

dórákon, hanem akár az utcán, a boltban, vagy a lakásán is felkereshetnek az emberek.

Csicsók István lojális. Azt mondja, nem akar arra az asztalra piszkítani, ahonnan evett. De azért nem múlt el nyomtalanul az a kurta-furcsa délelőtti. Kéthárom hónapig komolyan készült arra, amit végül "magasabb szempontok" miatt egyszerűen megtiltottak neki.

Ahogy mások, nyilván ő is kiszolgált volna a politikát. Nem tudta volna úgy fordítani az ország kerekét, hogy a bányászat ne kerüljön a nyaktörő küllők közé. Valamiért talán őt is kikezdték volna haragosai. Neki azonban utánaszólhattak volna az utcán, s nem kellett volna szívhez szóló nyílt levelet írnia bányász barátainak, hogy visszamenőleg nyerve el bizalmukat.

- Elment a szavazásra? - kérdezem. - S elárulná, hogy mire szavazott?

Aczél György megbuktatásához Csicsók István szavazata kevésnek bizonyult. A választást levezényelték, Csicsók neve szóba sem került. Krasznai

szerepe szerint derős mosollyal, megnyugodva tapasztolt. Vereséget aratott.

Ferling J. Fotó: Cseri László

Lakás, jogcím nélkül

A jogi osztályvezetőnek pedig tudni kellene...

- Az nem bűn, ha az embernek Pakson van egy tanácsi lakása. Az sem elítélendő, hogy szekszárdi munkahelye lévén esetleg ott telepszik le. Az sem égbekiáltó, ha a megyei tanács V.B. tanácsi lakást utal ki neki, de hogy mindezen több mint százezer forint nyeresége is legyen?! - Dr. Kun József elítélően ingatja a fejét. Meggyőződése, hogy az általa felgombolyított ügyben ismét az államigazgatási-ak előnyserzésére derült fény.

A Tolna Megyei Népi Ellenőrzési Bizottság vizsgálata kétségkívül tárgyiszertű és dokumentumokkal megtámogatott. Illetőleg csak azokkal, hiszen a vizsgáldás során csupán egyetlen személyt felejtettek el megkérdezni: azt, akinek a lakáshasználatát vizsgálták.

- A jog ellenem szól, ezt nem vitatom. De én legalább annyira áldozata vagyok ennek az ügynek, mint elkövetője. A NEB részéről feltétlen érezhető a közhangulatot is jellemző tanácsellenesség, másrészt létjogosultságukat próbálják most bizonyítani, amikor a szervezet a megszüntetés előtt áll. Az egész az ötvenes évek koncepcióis ügyeihez hasonlít - mondja dr. Farkas László, a Tolna Megyei Tanács VB Szervezési és Jogi osztályvezetője, aki paksi, tanácsi állását a megyeszékhely igazgatási osztályának vezetésével cserélte fel. És most, négy évi ingázás után, úgymond felsőbb javaslatra, Szekszárdra költözik.

- Nap mint nap megállítottak, miért ragaszkodom ennyi idő után is Pakshoz. Egyszerűen arról volt szó, hogy a feleségem körzeti ápolónő és Szekszárdon nem volt hasonló álláslehetősége. 1987 elején alakították ki a paksi III. orvosi körzetet, s a rendelő fölött kaptunk egy tanácsi lakást, miután eladtuk a szintén paksi, OTP-értékesítésű lakásunkat - sorolja az előzményeket dr. Farkas. Hozzáteszi rögtön, ebben semmi különös nem volt, hiszen hasonló módon telepedett meg a városban a tanítóképző igazgatója, a Kommunális Szolgáltató Vállalat vezetője és ugyanazon a megyei tanácsi ülésen ítélték oda a megyei munkás-örparancsnok-helyettesnek a tanácsi lakást. A megyei tanácsok V.B. testületi ügynevezett központi feladatra gazdálkodhatnak a tanácsi lakások három százaléka fölött. A település, a köz javára különösen fontos szakemberek letelepédését segítve. A nemes cél természetesen a gyakorlatban más, magasabbrendű elvekkel cserélhető fel. A kivételezettség és a közösség számára nyújtott haszon nem mindig fedi egymást. De ez egy újabb oknyomozás témája lehet. Tény, hogy az 1986. október 8-i megyei testületi ülésen olyan határozat született: dr. Farkas László 1989. december 31-ig kapja meg a Szekszárd, Hirling Ádám utca 9. alatti egy plusz két fél szobás tanácsi lakást. Lakáshasználatbavételi díjat nem kell fizetnie.

- Meglepetésként ért ez a megoldás, mert a jogszabály felsorolja, hogy ideiglenesen milyen esetben adható tanácsi lakás. Központi feladatra csak határozatlan időre lehet kiutalni, mint az előbb idézett esetekben történt. Ez taxatív, azaz kimerítő felsorolás. Szóban akkor is vitattam a döntést, de nem voltam olyan helyzetben, hogy szembeforduljak a megyei ve-

zetéssel. Akkor került szóba, hogy a megyei tanácsra kerülök. Mondták, maradjak nyugodtan, majd megoldódik a dologom. Igaz, akkor még bíztam abban, hogy vásárolni, vagy építeni tudok két év alatt Szekszárdon. Ez, ismerve a lakásárak emelkedését, egyre elérhetetlenebbé vált.

Ezzel szemben dr. Kun József, a megyei NEB elnök-helyettese így érvel: Dr. Farkas László az OTP-lakás értékesítéséből származó tetemes összeggel, 400 ezer forinttal jött dolgozni Szekszárdra. Egyéni és munkahelyi hitellel abban az időben még tudott volna lakást vásárolni. Kétségtelen, hogy napjainkhoz közeledve ezek a remények szertefoszlottak, utólag igazolódott az érvelése. Ugyanakkor a MTTH elnöki utasítása rögzíti, hogy munkahelyi érdekből történő településváltásnál a tanácsi dolgozó nem juthat másoknál kedvezőbb helyzetbe. Ilyen jogalap nélküli előnyserzés lehet, ha valaki OTP lakásból tanácsiba jut. És dr. Farkasnak Pakson OTP lakása volt.

-Semmi nem ösztönöz arra, hogy Paksról eljőjtek. Telefont vezettek be, a munkaköröm miatt szükség volt erre, a feleségem a földszinten dolgozik, a rendelő takarítását is vállalta, és a betegek bármikor elérhetik. Ezért 1987 őszén újra kértem a háromszoros használatbavételi díjért a paksi lakás végleges kiutalását a megyei tanács emökétől. A levelet iktatás nélkül három hónap múlva visszakaptam, nem jutott vb elé. Szóban többször megemlítettem ugyan feletteseimnek, de halogató választ kaptam. 1988-ban aztán napvilágra kerültek a tanácsi támogatási ügyek, korábbi funkcióm miatt ebben érintett voltam, és a közhangulat miatt sem állhattam elő ilyen kérelemmel.

Váratlanul szegezi nekem a kérdést: - El tudja képzelni, hogy igazgatási osztályvezetőként vagy vb-titkárként nem tudtam volna előnyösen lakáshoz jutni? A város szélén, egy 57 négyzetméteres panellakásba költöztem volna? Kizárólag a praktikus megfontolás vezetett és nem anyagi érdek.

De nézzük tovább a dokumentumokat. 1988 őszén még egy levélváltás történik, Ganczerné dr. Rausch Mária városi tanács igazgatási osztályvezetője figyelmezteti elődjét és felettesét a határidő közeledtére. 1989. január 16.: névvel ellátott bejelentés a NEB-hez, mit keres még mindig dr. Farkas László a paksi tanácsi lakásban? Indul a vizsgálat, és 1989. február 21-én megállapítják, hogy a szervezési és jogi osztályvezető lakását jogcím nélkül, rosszhiszeműen bitorolja. Ráadásul garázshoz is szabálytalanul jutott.

De ez már csak ráadás. A NEB kezdeményezése alapján a megyei tanács V.B. fegyelmi eljárást indított és megrovásban részesítette a tisztviselőt, aki továbbra is vár. A BM állásfoglalásától remél megoldást. Magasabb lakáshasználatbavételi díjért és emelt lakbérért szeretné megkapni a paksi lakás kiutalását.

Egyelőre mint rosszhiszemű, jogcím nélküli lakó. Akinek egyébként munkaköri kötelessége ellenőrizni a városi szakszervezetet, hogy végrehajtsa-e a megyei V.B. határozatait. Végül is a dolgok összefüggnek...

Takács Zsuzsa

Ész, egészség(ügy), szocializmus

Nézem a Béres-cseppek sorsáról készített filmet, aztán a cseppek utóéletével és kimondhatatlanul nagyreányú jövőjével foglalkozó Napzárta. Ott ül az Országos Gyógyszerészeti Intézet főigazgatója, dr. Paál Tamás is. A főigazgató kikéri az intézet nevében, hogy amit egyszer ők gyógyszernek nyilvánítanak, arról valaki azt mondja: szélhámoság. Mert hát még mindig van ilyen, ha például a Naksolról van szó, állítja dr. Paál Tamás. Mi tagadás, hasonló élményem nekem is van.

Néhány hónapja a pécsi Honvéd Kórház regionális hatókörű égési osztályán jártam. Mivel épp akkoriban találkozni szerettem volna (végül is sikertelenül) a Naksol Dombóvárott élő feltalálójával, a 91 éves Szonka Lajossal, az osztály egyik orvosnőjét megkérdeztem, használják-e a Naksolt, s egyáltalán mit tartanak róla. A doktornő harározottan volt:

- Nem használjuk, mert semmire sem jó. Ha megég, inkább tartsa hideg víz alá a sebet! Az többet ér.

És ennyit ér egy országos intézet szava. (A Naksolt még múlt év februárjában első- és másodfokú égési sérülésekre alkalmazható készítményként törzskönyvezték.) Hogy mit ér a Naksollal kezelték véleménye, arról a legrészletesebben Mezei András Mindenki megégetheti magát című könyve szól. A Naksol elfogadatlanságának 25 éves küzdelmét feldolgozó dokumentumgyűjtemény végén Mezei András így medítal: "... mért hoztam össze ezt a munkát? Talán azért, mert hiszem, hogy a szocializmus nem lehet semmiféle (rögz)szme győzelme a józan ész felett."

Tisztelt Mezei András! Hisz-e még? Higgyük-c még?

(u)

eladná
Zsolnay
magát

Made in USA? •

Csonka fotó

Két, magyar származású amerikai üzletember is megfordult a múlt héten a patinás, 1868-ban alapított Zsolnay Porcelángyárban. Mindketten fantáziát látnak a cégben. Az egyikük azzal a gondolattal is kacérogdik, hogy teljes egészében birtokba vegye az 1500 dolgozót foglalkoztató pécsi üzemet. A vállalati tanács úgy határozott, felhatalmazza a vezetőket az érdemi tárgyalásokra.

A közelmúltban kompromisszumos békekötéssel zárult "prémium-háború" ideges légköre a múlté. Most bizakodó, helyenként talán túlzott várakozásokkal dúszított hangulat van a Zsolnayban. Az egyik amerikai üzletember már a munkásokat is tájékoztatta elképzeléséről. Bár nem titkolta: racionalizálási, műszaki fejlesztési elképzelései is vannak - ami alkalmasint létszámcsökkentést jelenthet -, mégis sikert aratott. Nem csoda, hiszen 8-10 százalékos béremelés mellé megígérte még, hogy a keresetek lépést tartanak majd az inflációval.

Jedlicska Jánosné dr., a Zsolnay gazdasági igazgatóhelyettese elmondta, igyekeztek információkat gyűjteni az amerikai érdeklődőkről. Ezek szerint és a személyes benyomások alapján komoly ajánlattevőnek értékelik őket. Hogy megnyíljon az út a külföldi tőke előtt, részvénytársasággá kívánják átalakulni és nemzetközi szakértőkkel felbecsültetik a vagyonukat. A gyár vezetői hangsúlyozták, nem azért bocsátkoznak alkuba, mert nem jól megy a cég szekere. Ellenkezőleg: tavaly 2.4 millió dollárért exportáltak - igaz az USA-ba keveset -, éves nyereségük 60 millió forint volt. Régi jó hírből a Zsolnay visszanyert valamit a nyugati piacokon. Az amerikai tőke viszont meggyorsítaná a fejlődést, kedvezőbb adózási, bérfejlesztési és beruházási feltételeket biztosítana.

A döntést nem halogatják. Még e hónapban sor kerül rá, annak ellenére, hogy időközben újabb érdeklődő jelentkezett. Mit ad az ég: ő is amerikai magyar.

B. Cs.

Als profilierte Ausstellungsbesucherin verließ ich mit nicht wenig Neid im Herzen die Galerie Pécs-Fünfkirchen.

Die Partnerschaftsbeziehungen zwischen Fünfkirchen und Fellbach beschränken sich nicht auf Wirtschaft und Ökonomie. Zunehmend aktiv werden gemeinsame Unternehmungen auch auf dem Gebiet der Kultur. Musikalische und bildkünstlerische Veranstaltungen bereicherten auch bisher das Kunstleben in Fünfkirchen.

Jüngst konnte sich das interessierte Publikum mit dem Beitrag der Bundesrepublik Deutschland zur IV. Internationalen Triennale der Kleinplastik bekannt machen. Die Besucherzahl ist recht ansehnlich, denn eine Ausstellung von derart

FÜR
UNGARN
DEUTSCHE

RESSORTLEITER:
BÉLA SZENDE

Plastik auf Reisen

hohem Niveau ist ein seltenes Erlebnis. Das Ausstellungsmaterial ist sowohl quantitativ als auch qualitativ einmalig. Es legt Zeugnis davon ab, welche bedeutende Rolle die Kleinplastik in der Bundesrepublik Deutschland spielt. Es gibt wohl wenig Länder, die so viele talentierte, in den Möglichkeiten der Kleinplastik denkende Künstler ihr eigen nennen können. Auch die Auswahl bestätigt, daß die Veranstalter aus einem reichen Angebot schöpfen konnten.

Der Besucher begegnet fünf thematischen Tendenzen. Dem Figurativen (Knaupp und Bernhardt), dem Konstruktiven (Heerich und Hermanns), dem Architektonischen (Sauer und Holitzka), der Objekt-kunst (Cremer) und dem Plastikdenken (Roschek). Allgemein

geltend für die Exponate sind die hohe Qualität des Handwerklichen, die Vielfalt in der Ausführung und die Sicherheit im Technischen.

Für mich bedeutet es einen nachhaltigen Eindruck, welche Frische neben den Werken der jüngeren Generation denen der älteren Künstler, etwa Hilinger und Hermanns, entströmt.

Ich kann mit Sicherheit behaupten, das Publikum würde sich gerne des öfteren eine gleiche oder ähnliche Begegnung mit der bundesrepublikanischen Kleinplastik wünschen.

(E. Schillinger)

Foto: K. Csonka

Siebenstellig

Seit einigen Tagen telefoniert man innerhalb der Hauptstadt - dank der zahlreichen Werbesendungen, Inserate und Merkblätter und nicht zuletzt dank der vielgerühmten Perfektion der Verantwortlichen des Fernsprechwesens - so, daß man nicht wie früher sechs-, sondern siebenstellig wählt. Das Fernsehen bot seine hauptstadt- und landesweit bekannten Stars auf. Sie belehrten das Publikum mit erhobenem Zeigefinger über den Unterschied zwischen einer sechs- und einer siebenstelligen Telefonnummer.

Der so umständliche, wort-, bild- und wohl auch geldaufwendige Informationsakt macht nachdenklich.

Für die Nicht-Hauptstädter und für die Ausländer hatte doch genügt zu erfahren, daß die Vorwahl statt Eins nun Elf geworden ist. Diese Zielgruppe bildet nach meinen bescheidenen Schätzungen sowieso die statistische Mehrheit. Die Ausländer sind trotz der aufwendigen Aufklärungsbemühungen so unbelehrter wie früher. Ihnen wird, so unermüdlich sie auch den Versuch unternehmen, Partner, Verwandte oder Freunde anzurufen, auf ungarisch und englisch mitgeteilt, sie sollten siebenstellig wählen.

Im Land der Nachfahren der Abderiten, genauer: im von den Abderiten geistig sponsorierten Land, ganz genau: in Ungarn, wo die hauptstädtischen Abderiten denken, ihre Mitbürger im Land und alle Betroffenen im Ausland seien die eigentlichen Abderiten, haben wir diesmal entdecken können, daß nur jene kleine Gruppe die Abderitenartfremden bildet, die an dieser Werbeaktion den siebenstelligen Gewinn gemacht hatte.

(B. Szende)

Erziehung der Erzieher Lohnerhöhung für Pädagogen Viel Lärm um nichts?

Die Öffentlichkeit erfährt in den letzten Tagen und Wochen, daß die Pädagogenlöhne denen anderer akademisch ausgebildeter Berufsgruppen angeglichen werden. Die Prozentsätze, die von den Druckwalzen und aus den Ätherwellen Leser und Zuhörer erreichen, sind ansehnlich: 60, 40, 20, 16, 9. Die Betroffenen wissen diese Ziffern zu verbalisieren: Versprechen, Angebot, Erwägung, Zusicherung, Tatsache. Sie wissen jedoch auch, daß die 9 Prozent als Tatsache alles andere als die Angleichung ergeben werden.

Ich will hier einen Aspekt in die Diskussion bringen, der unergründlicher Weise bis dato noch nicht zu Tage gefördert worden ist. Und dies tue ich, obwohl mir mehrfach amtlich bestätigt wurde, daß Rechenaufgaben mit Text für mich zu hoch sind.

Ich erlaube mir, eine solche Rechenaufgabe zu formulieren.

Wenn ein Lehrer in den zehn Jahren zwischen 1975 und 1985, pro Jahr als Summe von Monatslohn und Prämien 65.000 Ft gerechnet, eine halbe Million und 150.000 verdiente, was macht der Unterschied zu dem Einkommen eines akademisch ausgebildeten Nicht-Pädagogen, dessen 10-Jahre-Einkommen zwei Millionen Forint ausmacht? In wie vielen Jahren - lautet die zusätzliche Frage - wird der Lehrer den Einkommensunterschied aufholen können, wenn sein Lohn ab 1990 um 60 oder 40 oder 20 oder 16 oder 9 Prozent erhöht wird?

Die Lösung kann besser journalistisch als rechnerisch geleistet werden: *Lang soll er leben!*

(B. Szende)

(Nastavak)

Osim "Kod Jozefa" debatalo se još i kod prote Vitkovića, Sime Ignjatovića i inžinira Jovanovića.

Kod prote gotovo isključivo omladina je ton davala.

Kod Sime Ignjatovića dolazili su sami veterani, spisateljski i vojnički, u Budimu, u kući "Kod zlatnog jelena". Tu je stanovao i kape-

tan Pačić. Sime Milutinović već je bio pobratim i član porodice. Pa onda Milivojević, inžinir Jovanović i Subota Mladenović. (...)

Sima Ignjatović nije bio vukovac, štaviše, i sam je - po tuđoj informaciji - držao da Vuk hoće da Srbe "porepi". To je Subota Mladenović potvrdivao, inače dobar Bačvanin.

Razgovor se vodio po običaju o Vukovoj joti i debelom jeru. Pa onda o kongresu kad će se sklopiti u Matiči.

"Protak" Milovukov, "Jezikoslovni utuk" Svetičev protiv Vuka i "Glas staroga veterana" bile su debate predmet. Ako se dobro sećam, taj "Glas" pisao je Pačić, a držim da je Milivojević tu upliva imao.

Kadikad Kurelac je u ovo društvo dolazio, no držali su

MALA
SEDMICA

UREĐUJE:
STEVAN POPOVIĆ

Debate i mišljenja - Iz memoara Jakova Ignjatovića -

ga za nekog osobenjaka, kog razumeli nisu. Tu je morao uvek Vuk gorku čašu ispiti, no Kurelac ga je uvek branio.

Milutinović je Kurelca u odbrani Vuka potpomogao, ma da se nije sa Vukom u nečemu slagao. Sima nije bio baš protiv jote, ali on je još dalje terao, on je teo jotu još skratiti do "i". Tako je i njegova "Serbijanka" pisana. On je po težnjama i pravopisu najbliži bio Kurelcu.

I oboje bili su dosta konkretne figure. Sima, Čubro Čojković, kao crnogorski soko izrazom lica; Kurelac, premda još mlad, sivoplave brade i kose, promišljajuće plave oči, smeran u predla-

ganju i raspravi, shvata o kakvoj je velikoj stvari govor o "sjedinenju jugoslavenskih jezika za književnost".

I Kurelac, prama velikoj ideji koju je ono doba gotovo u nevrete kao apostol rasprostranjivao, bio je kako u haljinama tako i u ponašanju i u svojim predstavkama, skroman.

Kurelac je za sebe pravio pravopis, a Milutinović za sebe. (...)

Milutinović nije mario za "debelo jer", ali ni jota sasvim nije mu bila po čudi

zbog "repa" i upotrebljavao je mesto jote "i" kao skraćenu jotu. (...)

Sima je ostao usamljen sa svojim pravopisom, nije imao, posledovatelja, jer se svi delili na Slavenoserblje i vukovce. Štaviše među obojima bilo je koji su Simu držali za osobenjaka i ekscentričnog, i inače, pokraj sveg uvažanja, u tome nisu ga držali za autoritet. No Milutinoviću nije ni brige bilo, on je sve te raspredržao za jalove kakogod što se negda u svetu prepiralo je li sv. Ilije plašt negda u vozidbi pao doista na Šlesku ili ne.

(nastaviće se)

Kuda sa povišicom?

U čitavoj zemlji je snažno odjeknula vest o "drastičnoj" povišici plata prosvetnih radnika. Zamislite samo! U idućoj godini će za punih šezdeset odsto udebljati platna kovrta vaspitačica, učiteljica, nastavnika itd. Da, to je već nešto, iako su neki već alarmirali "zavedene" nastavnike da šezdeset i nije šezdeset u onom smislu "šezdesetosti" kako se misli. Jer se za bazu uzima prošla godina, jer se ne spominje prohujala i nabujala inflacija ove godine, da ne govorimo o nepoznatij, razornoj poplavi cena iduće godine itd. U prošlom broju je Ernest Barić već upozorio na to, istini za volju, onda se još radilo o 16 %. Ali pustimo ekonomske i matematičke račune i zakonitosti - delovaće kako oni hoće, mimo naše volje.

Zavarajmo se da će tih 60 % stvarno biti toliko. Kuda ćemo sa silnim parama?

Nakon što su naši nastavnici u neku ruku doterali svoju garderobu i jelovnik možda će im ostati koja para i za duhovnu hranu. Odlučite da uzmu za sebe po koju knjigu na maternjem jeziku, ako je moguće najnovija izdanja, ili barem ona najznačajnija. Osetite veliku čežnju za nekim priručnicima, rečnicima, jednom rečju za onim tomovima koji bi se morali naći na policama ljudi u čijim je rukama budućnost mladih pokolenja.

"Prosvetarac" će nasmejanog lica, sav čio i veseo krenuti u prodavnicu(e) knjiga po tu duhovnu hranu. Upućeni će znati da u izlozima ne vredi tražiti knjige na našem jeziku, znaće u koju prodavnicu treba ući. U onu u čijem se izlogu redaju i smeše knjige na nemačkom, ruskom, engleskom, francuskom jeziku. Upućeni će znati da je to prodavnica gde se kupuju nemađarske knjige, a naše se skromno skrivaju na nekoj od policama. U pečujskoj prodavnici će to biti na najgornjoj, u mohačkoj na onoj najnižoj do poda. Nije to nikakva kvalifikacija knjiga, one pečujske nisu toliko "visoke", a one mohačke nisu toliko "niske". Sasvim su iste! I po naslovima, i po prašini koja - zna se - voli ona teško pristupačna mesta. Naš nastavnik će naći uglavnom ona izdanja koja je već prilikom raznih priredaba u školi, ili na drugom nekom prosvetnom mestu kupio i one sa brižljivom proizvoljnošću odabranu omladinsku lektiru koja se već nalazi u školi, ili koja nije ni za što. Tako će naš profesor nakon prijatne gimnastičke napustiti knjižaru a lova će mu ostati u džepu. Uradi li to drsko više puta - pretaće mu reumatični bolovi, skinuće intelektualni stomačić i obogaćuje se...

S.P.

Ženski pjevački zbor kluba "August Šenoa" u Pečuhu je između 5-og i 10-og ovog mjeseca gostovao u Finskoj. Opširnije o putovanju pišaćemo u idućem broju.

S lón (?) könyvpiac, de - ó, jaj - adáz viszályt szít a verseny mámorában egymás útjait keresztező kiadók között. A portékáik körül kavargó heves viták elbizonytalanítják a nyájas olvasót, kit lappadó pénztárcája amúgy is megfontolt vásárlásra int.

Legutóbb Werbőczy István Hármaskönyvének reprint kiadása támasztott viszályt két kiadó között. A Pécsi Szikra Nyomda ugyanis megelődte a Téka Könyvértékesítő, Könyvtárellátó és Könyvkiadó Vállalatot a kötet megjelentetésével. Mire az utóbbi cég vezetője a jog és az etika normáinak megszegésével vádolta az előbbi, és a szakmai érdekképviseleti fórumhoz - a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesüléséhez fordult panaszának orvoslásáért.

"...ilyen lefoglalt téma volt a Werbőczy: Tripartitum c. kötet is, amely 1989. évi kiadói tervünkben szerepelt. ... - miután a közös kiadásra vonatkozó ajánlatunkra választ sem adtak, - a kötetet megjelentették minden jogszabályi előírást és etikát figyelmen kívül hagyva...

Eljő a piac...

Könyvkiadók vitája a Hármaskönyvről

Üdvözlettel és némi szomorúsággal: *Drucker Tibor igazgató*

A kiadói joggal is rendelkező nyomda válaszelelőből:

"... az 58/1989. (VI.5.) MT rend. alapján a könyvkiadásra vonatkozó eljárás hatályon kívül lett helyezve. A jogszabály hatályba lépésének időpontjáig vállalatunk az említett könyv kiadásával kapcsolatban semmilyen lépést nem tett. Így nemcsak a jogszabályt, de az etikát is betartottuk. ...Úgy véljük, a ... piacgazdaság s a piac törvényei uralkodnak és ... akár több kiadó is kiadhatja ugyanazt a könyvet.[...] a jogszabály schol nem rendelkezik afelől, hogy a korábban kiadni tervezett és Kiadói Főigazgatóságon nyilvántartásba vett könyvek bármilyen határidőig az eredeti kiadó elsőjogi jogát biztosítják... Üdvözlettel: *Farkas Gábor igazgató*"

Drucker Tibor kérdéseinkre elmondta, hogy peren kívül szeretné

az ügyet tisztázni, mert tudatában van annak, hogy jogilag talán nem is támadható a Szikra Nyomda álláspontja. A történetet etikai és üzleti szempontból helyteleníti. A Pécsen nyomtatott Hármaskönyv az 1897-es kiadás reprintje. A Téka viszont egy korrigált fordítású, tudományos jegyzetekkel ellátott új kiadást tervezett, a "Tudománytár" sorozatában. Most már azonban nem sok értelmét látja a "lekaszált" piacon egy újabb Werbőczy megjelentetésének.

- Ugyanaz történt mint a Gulag-ügyben - mondja az igazgató. - Felkértük *Gazda István* tudománytörténészt a kiadás szakmai előkészítésére, s a *Franklin Nyomda* megkezdte már a fotózást. A gyorsaság - ebben az esetben - nem emberi tisztességet és ügyességet takar - summázza, s kissé indulatosan kérdez vissza: - Hát az adott szó már leköpní való?

Farkas Gábor miatt háborog - joggal -, hogy a Népszabadság cikkében csak az egyik fél nyilatkozott. Az írás vádjaira négy pontban felel. A szerzői jogi védelem - lévén, hogy Werbőczy már többször ötven éve nem él - nem terjed ki a Tripartitum-ra, így bárki kiadhatja. Hisz az új minisztertanácsi rendelet megszüntette a Művelődési Minisztérium Kiadói Főigazgatóságánál tett szándék-bejelentéssel eddig szerzett előjogot is.

- A kontár jelző, amennyiben Drucker úr a Pécsi Szikra Nyomdára értette, rendkívül sértő, megalapozatlan kijelentés - mondja. - Vállalatunk évente több millió könyvet állít elő, s az idén május tizenhétedikén megkapta a kiadói jogot. Azt kérdezem: etikus-e, ha valamelyik kiadó bejelent száz művet, s évekig ül rajtuk? Egyébként mi is a tudományos képzés igényeit kívántuk szolgálni a kiadással. Társadalomtudományi sorozatunk első kötete a Tripartitum.

Werbőczy István feudális szokásjogot kodifikáló, 1517-ben keletkezett történelmi jelentőségű munkája már a könyvpiacra van. A piacot felügyelő törvények tervezetei azonban egyelőre még az íróasztalokon.

Káplár László

Vízparti alku

Mielőtt az alternatív szervezetek szóba hozták volna, Baranya ifjúsági közösségeinek fóruma megtárgyalta a balatonfenyvesi KISZ-tábor hasznosításának kérdését. A tábort, melyet még a hatvanas években vásárolt meg a KISZ megyei szervezete, a közelmúltban jelentős költséggel újíttatták fel.

Gonda Tibor, a KISZ megyei titkára elmondta: nem zárkoznak el a társadalmi gondolata elől. Elképzelései szerint azonban jobban járnának a baranyai fiatalok, ha a vízparti tábort a jövőben is nyugati turistáknak értékesítenék, és az ifjúsági szervezetek a nyári turnusbeosztáson való huzakodás helyett inkább a becslések szerint évi 3-4 millió forintos tiszta bevételt osztanák fel. Úgy véli, ez elegendő lenne arra, hogy kevésbé összkomfortos körülmények között, de azért még a Balaton partján - mondjuk a szomszédos, Bács-Kiskun megyei táborban - nyaralhassanak a baranyai fiatalok.

Ha az alternatív szervezetek a vita következő fordulójában esetleg elfogadják ezt a koncepciót, akkor még meg kell egyezniük a nyereség elosztásának arányairól is. A birtokon belül lévő KISZ ugyanis azt tartaná méltányosnak, ha a nyereség ötven százalékát magánál tartaná, mondván: ő adja a tőkét és ő hozza az üzletet. Az ellenérdekű felek azonban ebbe aligha mennek bele.

F.J.

Megnyitották az idei tanévet a dél-dunántúli régió egyetemén és főiskoláin. Az elsőéves hallgatók lettek esküjüket, a több évtizeddel korábban végzetek pedig arany- és gyémántdiplomát vettek át. Így történt ez kedden a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen is, ahol a kilencven éves dr. Zakariás Nándor jogásznak (képünkön középen) a vasdiplomát adta át a JPTE rektora, Ormos Mária akadémikus. A rektorasszony megnyitójában azokról a feladatokról beszélt, amelyeket a magyar értelmiségnek kell teljesítenie ahhoz, hogy Magyarország visszaköltözhessen az Európa-házba: a nemzeti problematika mellé, mint újszerűt és korszerűt vállalni kell az Európa-kérdést is. Nemzeti érdekünk nem az elzárkózás. Éppen ellenkezőleg: a nyitás, a megismerés, az együttműködés a tágas Európa-ház kapuinak kitérülése érdekében.

G.O. Fotó: Cseri L.

Kárvallott középfok - nyertes egyetem

Csalódott a pécsi művelődési irányítás, mivel a korábbi várakozásokkal ellentétben az MSZMP Oktatási Igazgatóságának használati joga a Janus Pannonius Tudományegyetemé lett, nem pedig a középfokú oktatásé. Az épület állami tulajdon, tehát csupán kezelői jogáról született végleges döntés júliusban. *Mezei József*, Pécs Város Tanácsa művelődési osztályának vezetője úgy fogalmaz, a tanácsok feje felett egyezett meg a JPTE, az MSZMP Baranya Megyei Bizottsága és a Művelődési Minisztérium. Előzetes tárgyalások, szerződéstervezetek, szóbeli megállapodások alapján számított a tanács a használati jogra. A ré-

gióból és még messzebből toborzó, nagylétszámú középfokú oktatási intézmény kivánták itt iskolához, kollégiumhoz juttatni. Most azonban nem használókká, hanem bérlőkké váltak, korlátozott időre. A JPTE 1991-ig adja bérbe a kollégiumot, amelyben most elférnek a Pécsi Művészeti Szakközépiskola diákjai. 1993-ig pedig az oktatási épület második emeletét, ahol szeptembertől a Széchenyi István Gimnázium és Szakközépiskola hét osztálya, köztük öt elsős tanulócsoport kezdte meg a tanulást. Különösen a 120 fős kollégium hiánya érinti majd érzékenyen a várost és a Művészeti Szakközépiskolát.

Dr. Dányi Pált, az MSZMP Baranya Megyei Bizottságának első titkárát kérdeztük, miért hoztak döntést az egyetem javára és a középfok kárára:

- A középfoknak a demográfiai hullám idejére van szüksége a pártiskola épületeire, utána tehát új funkciót kellene keresni. Az egyetem szükségletei hosszú távra szólnak, és most, a Tanárképző Kar rekonstrukciójának kezdetén égető szükségük van a kollégiumra meg az oktatási helyiségekre is. Az épület állami tulajdonban van, mi három évvel ezelőtt foglalkoztunk először kezelésének, kihasználásának kérdésével,

Iskola az Evangélium szellemében

Negyven év után először szerveződik keresztény szellemű iskola Pécsen, még hozzá nem a felekezeti elzárkózás, hanem a minden keresztény hívő számára közös evangéliumi szellemben. Létesítését az új oktatási törvény teszi lehetővé, kimondva, hogy az iskolafenntartás ma már nem állami monopólium. A szülők, pedagógusok és a fiatalok körében megjelent igény nyílt megfogalmazására, a kezdeményezések egyeztetésére és az Ökumenikus Keresztény Iskola Társaság létrehozására az MDF vállalkozott, feladatának nagy lelkesedéssel és példás hozzáértéssel téve eleget. Az értelmi szerzők sorában szerepel Andrásfalvy Bertalan, Horányi Özséb és Várbíró Péter. A társaság szeptember 6-án tartott alakuló ülésén a Nevelők Háza megtelt érdeklődőkkel. A teremben nemcsak szék, de még állólé hely sem maradt üres.

A társaság első lépésben kollégiumot, majd a tanács által kijelölendő épületben iskolát kíván létrehozni. Az iskolaforma megválasztása még nem végleges. A legtöbb érv a tizenkét osztályos intézmény mellett szól, ahol a tanulók tizennyéves korukban gimnáziumi tanulmányaik folytatása és a gazdaképző közt választhatnak. A tantervben a hitoktatás és a csoportos bibliaolvasás mellett erős hangsúlyt kap a nemzeti kultúra értékeinek

megismerése, a történeti, helytörténeti ismeretek és nem utolsósorban a közös éneklés, a zene. A leendő iskola értékrendjében kiemelt helyet foglal el a magyarságtudat és a szociális igazságosság az esélyegyenlőség gondolata. Különös figyelmet fordít a falura, a szegénységre a külvárosokra, a hátrányos szociális helyzetű tehetségek gondozására, kiművelésére.

A pénzalap megteremtésére a tagdíjak természetesen nem elegendők. Ezért a társaság önálló alapítvány megteremtését szorgalmazza. "Ha nem találunk elég olyan embert, aki hajlandó áldozni nemcsak a parizeres vajaskenyérré, hanem a találmányok kiművelésére is: szomorú szívvel vesszük tudomásul, Isten nem akarta, hogy ez a ház felépüljön" - számolnak a szervezők a kezdeményezés esetleges kudarcával is. Végül soron azonban bíznak a társadalom széles körében az ügy anyagi támogatására is kész rokonszenvben.

Példaértékű ez a kezdeményezés a nem hívők számára is. Egy lelkiismereti szabadság jegyében szerveződik, magát az erkölcsi értékeknek és a magas szellemi színvonalnak elkötelező iskola úgy kell a mai magyar társadalomnak, mint a friss levegő és a falat kenyér.

Csalog Judit

s úgy döntöttünk, oktatási célra engedjük át. Ebben az elképzelésbe belefért a középiskola, az egyetem is. Összesen mintegy 5-6 variáció került szóba.

- Átveszi-e az egyetem a felelősséget a pártiskolai oktatásért?

- Nem. A pártiskola oktatói létszámát csökkenteni fogjuk, átvételükre vagy átmentésükre semmiféle döntés nem született. Csak az épület technikai személynete került az egyetemhez.

- Bizonyára tudja, hogy a kárvallottak keserű szájjal fogadták a döntést...

- Ismerem a nehézségeiket, de a mi álláspontunk az volt, hogy az egyetem az objektumot, aki hosszú távon, sőt véglegesen kívánja azt használni, és végrehajtja a szükséges átalakításokat, felújításokat. A Művelődési Minisztérium is ezt a változatot tartja jónak, mert ugyan kellenének középiskolai épületek, de a nagylétszámú korosztály pár év múlva az egye-

tem kapuin kopogtat. Am Pécs nehézség helyzetbe került a rekonstrukció miatt.

Summázva a hallottakat, távol állunk, hogy rangsoroljunk a pécsi középiskolák és a Janus Pannonius Tudományegyetem érdekei között. Ez dörögés volna. Szomorú, hogy a szegénység ilyen latolgatásokra kényszeríthet bárkit is. A fent ismertetett döntés minden esetre hidegzuhanyként érte azokat, akik a pécsi középiskolások elhelyezésén töprengnek. *Mezei József* elmondta, további megoldásokon töri a fejét, de most nem akar tippet adni senkinek.

Nekünk azonban vannak tippjeink: a sajtó sokat foglalkozott az Oktatási Igazgatóság sorsával, de nyitott kérdés, vajon akkora épületekre van-e szüksége az SZMT-nek vagy az MHSZ-nek, mint amekkorát elfoglalnak a Szalay András úton - meg a régió más, nagyméretű székfoglalóiban?

G.O.

Zalaegerszeg, Városi Művelődési Központ, szeptember 22-től október 23-ig

Borsos Ágnes textiljeiből, Boda Endre faragásaiából látható kiállítás.

Nagykanizsa, Hevesi Sándor Művelődési Központ, szeptember 18-tól

Heitler László festőművész kiállítása. Megnyitja: Pogány Ö. Gábor művészettörténész

Keszthely, Festetics kastély, szeptember 17-én 17 órától

Balatoni tájak címmel a Képcsarnok Vállalat és a Festetics kastély árusítással egybekötött kiállítása

Festetics kastély, szeptember 18-án 19 órákor

Musica Antiqua együttes hangversenye

Festetics kastély, szeptember 25-én 19 órákor

A Helikon vonósnégyes hangversenye

Evangelikus templom, szeptember 20-án 19 órákor

Elekes Zsuzsa orgonahangversenye

Balatoni Múzeum, szeptember 21-én 19 órákor

Szabados György és együttesének koncertje

Fonyód, Mini Galéria, szeptember 15-október 15-ig.

Barna Árpád pasztell képeiből kiállítás

Szekezd, Szekezd Ház, szeptember 16-án este fél 8-kor

Sass Sylvia dalestje, közreműködik Harazdy Miklós zongorán.

Műsoron Csajkovszkij, Liszt, Kodály és Strausz dalok. A helyszínen is vásárolható lemezek dedikálása a hangverseny után.

Szekezd, Szekezd Ház, szeptember 21-24.

Művelődési Központ márványterme, szeptember 21-én 17 órákor

A Mezőgazdasági Múzeum kiállításának megnyitója.

Belvárosi templom, szeptember 21-én este fél 8 órákor

Liszt Ferenc emlékhangverseny. Közreműködnek: Baróti István (orgona), Strigonium kórus és Rézfűvés együttes.

Műsoron: Bach, Liszt, Vienne művek.

A Szekezd, Szekezd Ház további programjait következő számunkban olvashatják.

Baja, Színház terem, szeptember 19-én 19 órákor

Régi nyár című operett, a Békéscsabai Jókai Színház vendégjátéka.

palette

Rovatszerkesztő: Schillinger Erzsébet

Stúdió Mozi, szeptember 21-én 17 órákor

"Költészet Baján" sorozat keretében Baktai-Faragó József mutatkozik be.

Pécs, Művészetek Háza nagyterme szeptember 17-én este fél 8-kor Fagott-parádé - közreműködnek: Kerekes László, Keszler György, Vajda József, Zseni Nándor és Varga Márta (zongora művész)

Művészetek Háza, Tetőtéri Galéria szeptember 18-án 17 órákor

A Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió kiállítása. Megnyitja Rózsa Gyula, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója.

Művészetek Háza, nagyterem, szeptember 18-án 18 órákor

"Mandulavirág" - Könyvbemutató Pákolitz István 70. születésnapja alkalmából. Bevezetőt mond: dr. Bécsy Tamás irodalomtörténész. Közreműködnek: Koszta Gabriella és Újváry Zoltán a PNSZ művészei és Bánky József zongoraművész.

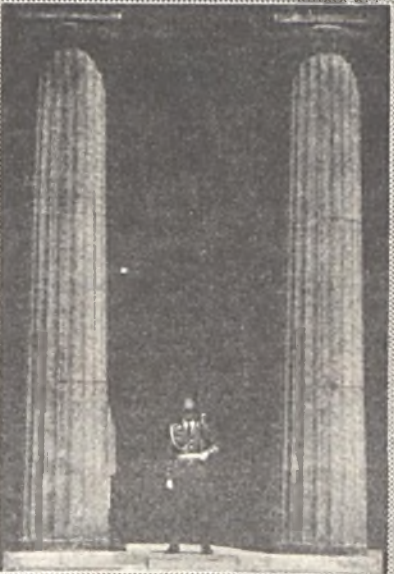
Mecseki Fotóklub Galéria, szeptember 15-én este fél 7 órákor

Walter Kump (Linz) fotóművész kiállítása. Megnyitja Arató Károly költő

Püspökszentlászló, Deák Galéria, szeptember 23-ig látható Stekly Zsuzsa tűzománc kiállítása

Komló, Színház- és Hangversenyterem, szeptember 19-én 17 órákor

Társalgóköör, vendég: Szabó Géza régész, a Petőfi-expedíció tagja.

Fotókiállítás

A Mecseki Fotóklub rendezésében WALTER KUMP osztrák fotóművész kiállítása nyílik ma 18.30 órákor a klub helyiségében (Pécs, Szent István tér 6.). Megnyitja: Arató Károly költő.

Sztárlista Kaposváron

A közönség igen sokféleképpen szokott szavazni a maga színházára. Nemcsak azzal, hogy eljár az előadásokra. Kaposváron a szavazás sajátos formája dívik - már az évadkezdés előtt. Ilyenkor helyezik el a sétálóutcában a társulat tablóját. A nagyrészt erről szokta lelopkodni kedvencei fotóit. A lopkodás sorrendje a rajongás hőfokáról áruklodik. Idén Nagy Károly Eszter fényképe tűnt el legelőször...

Aki megjósolta a fasizmus vereségét

Lajos Iván könyve 1939-ben Németország háborús esélyeiről

Ritka dolog, hogy egy tudós már a háború kezdete előtt kimutassa a kezdeményező fél vereségét, az meg egyenesen egyedülálló, hogy minden különösebb támogatás nélkül tegye ezt, csakis a saját erejére, szakértelmére támaszkodva. Ha még azt is tudjuk, hogy egy szövetséges állam tudósa mondja ezt - értékelhetjük azt a merészséget és előrelátást, amelyet Lajos Iván képviselt 1939-ben, amikor megjelentette: "Németország háborús esélyei a német szakirodalom tükrében" című munkáját Pécsen.

Bevezetőjében - amely a "Mindenkinek felelős" címet viseli - szakít azzal a hagyományos magyar képpel, amely az első világháború elvesztéséért mindenben az antant hatalmakat és a környező államokat tette felelőssé, kimutatva a monarchia, és benne Magyarország felelősségét, a német szövetséges mellett való csökönys és hiábavaló kitaratást. Az akkori Németországot tárgyalva leszögezi: "Ott diktatúra van, és a diktatúra hatalmas erővel nyom el minden megmozdulást, ami sokszor rejtett céljaival ellentétben állana..." Ugye nem kell mondani, merészség volt éppen 1939-ben kijelenteni!

Az első fejezet a "Német tervek az irodalomban" címet kapta, és benne részletesen áttekinti azokat a politikai, katonai munkákat, amelyek a birodalomban megjelentek, kezdve Hitler: "Mein Kampf"-jától, és már ott leszögezi azt a törekvést, hogy Németország kelet felé tör, az ősi "Drang nach Osten" elvének újkori megvalósításaként.

A második fejezetben a villámháborús törekvések újjáéledéséről, történeti előzményéről, és az új háborúban való lehetőségeiről beszél. A harmadik fejezet a német hadiipar állapotát rögzíti - hasonló alapossággal és körültekintéssel. A negyedik az olaj jelentőségéről szól, amelyben sorra veszi azokat a lehetőségeket és helyeket, amelyeket a német hadvezetés is számbavett céljai kidolgozásánál. A következő rész a többi nyersanyag kérdését tárgyalja, sorra véve azokat a készleteket, amelyek az olaj mellett számításba jöhetnek.

A hatodik fejezet foglalja össze Németország 1914-es és 1939-es pénzügyi helyzetét, a hetedik pedig a német nemzeti bank akkori elnökének, Brinkmann államtitkárnak bizalmas körben elhangzott beszédét ismerteti, amelyben teljes őszinteséggel tárta föl Németország akkori gazdasági és pénzügyi helyzetét.

A nyolcadik részt az USA jelentőségének szentelte, meglátván azt, hogy az óceánon túli világhatalom állásfoglalása sorsdöntő lesz a világ majdani sorsát illetően. A kilencedik fejezet a német néphangulatot tárgyalja, mivel nézete szerint ez is fokozott jelentőséggel bír egy háború során.

Összegezve elmondhatjuk, hogy nagy bátorság és előrelátás kellett ahhoz, hogy ezt 1939-ben megjelentesse, de az előzmények ismeretében nem is meglepő. Lajos Iván a háború után osztálytanácsosként tevékenykedett, előadásokat tartott. Fölvetette a győzők felelősségét, a magyarság helyzetét. Mielőtt azonban elfoglalta volna helyét a párizsi békekonzferencia magyar küldöttségében - mivel nézetei nem tetszettek a SZEB szovjet tagságának - nyoma veszett, azóta sem tud senki semmit sorsáról... Vajon meddig?

Dr. Vargha Dezső

but de toute
ion politique es
els et imprescriptibles de l'homme: ces droit
ropriété, la sûreté, et la résistance à

Deklaráció az Emberi és Polgári Jogokról a pécsi Széchenyi téren

Nem mindennapi kiállításnak a színhelye több, mint két héten át a pécsi Széchenyi tér.

A Pécsi Galéria a Francia Forradalom 200 éves évfordulója tiszteletére -csatlakozva a világszerte megrendezett ünnepség és esemény sorozathoz- újabb kiállítást szervezett. A.T.Lewandowski francia grafikusművész alkotásai- ból.

A plakátsorozat az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatának állít emléket, melyet 1789. augusztus 26-án fogadott el és hozott nyilvánosságra a francia alkotmányozó nemzetgyűlés. A nyilatkozatban a forradalmi törvényhozók elsősorban az egyéni szabadság, a gondolat- és lelkiismeret szabadság, a szabad véleménynyilvánítási jog megőrzésére és védelmére törekedtek: "A francia nép képviselői, Nemzetgyűlést alkotva úgy vélik, hogy az emberi jogok ismeretének hiánya, a jogokról való megelégedettség, vagy megtagadásuk az egyedüli okai a társadalmi szerencsétlenségeknek, a kormányzatok korrupciójának, ezért ünnepélyes nyilatkozatban kinyilvánítják az ember természetes, elidegíthetetlen és szent jogait..."

A Francia Forradalom e jelentős vívmányának és dokumentumának 200. évfordulója alkalmából Franciaországban nemzetközi kép-

zőművészeti pályázatot hirdettek meg a Nyilatkozat méltó megünneplésére. Ezt a pályázatot nyerte meg A.T.Lewandowski 17 plakátos sorozatával, s ezek a plakátok láthatók 17 napon át Magyarországon csak Pécsen (Párizs, Torino, Bochum, Aosta, Düsseldorf, Fort Collins (USA) után).

A Pécsi Galériában ez már a második ilyen témájú kiállítás.

Lewandowski 17 plakátja az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata 17 cikkelyének grafikus feldolgozása. A művész félredobta az elcsépelet szimbólumokat, képi megoldásokat és egyszerű ötlettel az eredeti szöveget tette műalkotásának alapjául. Minden egyes cikkely kulcsszavát vagy lényeges részét betűnagyság, vagy a francia trikolor színeinek kiemelő hatása teszi hangsúlyossá. Pusztán ez a két variációs művelet, a betűméretek változtatása és a színek teszik változatosabbá az egyébként monoton szöveg látványát, ugyanakkor arányaiban harmonikus marad a kép.

A pécsi Széchenyi téren 1989. szeptember 13-tól tizenhét napon keresztül, naponta változtatva kerül kiállításra ez a 17 mű. Az érdeklődő a Nyilatkozat magyar fordítását is olvashatja. 200 esztendő távlatából a mának is szól.

Se • Fotó: Csonka K.

A magyar Iacoccák...

Nem tehetek róla, de mindig Iacocca jut az eszembe, amikor gyár-igazgatókkal, vagy más vezetőkkel beszélgetek. Amikor az amerikai menedzsert kirúgták a Ford éléről, egy csódtömeget válsztott. Néhány év alatt felfuttatta a Chryslert, igaz ez idő alatt csak évi egy dollárért dolgozott. Munkásai pedig ugyancsak kevesebbet kaptak az addiginál. Mint Iacocca írja: a nehéz helyzetben nem kellett magyarázkodnia. Prémium szóba sem jöhetett.

A magyar gazdaságban pedig, mely a szakadék szélére jutott mintha mi sem történné. Mosolyogva osztogatják a gazdaság irányítói egymásnak a magasabbnál magasabb prémiumokat. Így teljes a kép. Mert a melósoknak csak morzsák jutnak.

Mikor a magyar "főnököket"

hallgatom - igaz ők távol állnak Iacoccától -, szinte mindig ugyanazt hallok. A rendszer eddig jól bevált, senki sem tiltakozott. Most mi van? Sohasem jött kesztyűszabász, porcelánfestő vagy téglagyári rakodó, hogy én miért kapok csak ennyit és te miért ennek akár a százszorosát?

Talán, mert eddig nem is tudták, hogy mennyit kapnak a vezetők.

— Biztosan ez is közrejátszik - mondja Viczencz Ottó, a Sopiana Gépgyár igazgatója -, de hozzá kell tennem, mostanában ismét az a szemlélet az uralkodó, ami a szellemi munka értékteremtő képességét elveti. Csak a fizikai állomány teremt értéket, más nem. Holott ez így sohasem mérhető. Ez az amit nehezen értenek meg a munkásaim.

Talán ezért, talán nem, a Sopianát sem kerülte el a többiek sorsa. A pécsi gyár munkásai tiltakoztak vezetőik magas prémiuma ellen.

Viczencz Ottó nem hivatkozik a régi jól bevált jogszabályra, nem értetlenkedik, hogy most miért ugrálnak az emberek, mikor más-

kor még ennyit sem kaptak. Inkább azon rágódik, hogy most minden a gyárakban csapódik le. "Főnt" már megint az a szemlélet, hogy megoldjátok ahogy tudjátok. Lesz valahogy. Holott ez nem helyi probléma, itt a társadalom tiltakozásáról, védekezési mechanizmusának beindulásáról van szó. Ez pedig nemcsak az aránytalanul túlnó prémiumnak szól, hanem az elszegényedésnek is!

— Ön nem tartja túlzottnak az összeget, amit kapott?

— Nézze azon vitatkozhatunk, hogy sok ez vagy kevés. A 170 ezerből nettó marad 60. Vezetőtársaim, hatvanegyen vannak, ugyancsak kevesebbet kapnak, mint ami a gyárban közszájon forog. Igaz a melósoknak is csak 2400 körül jut tisztán. Mielőbb meg kell találnunk az arányokat. És nem csak itt a Sopianában, hanem az egész országban, mert ha ez nem sikerül, előbb - utóbb robbanást okoz. Ez pedig senkinek sem jó.

Gung László

Premizálási szakadék

Két, egymást követő munkás-megmozdulásról kaptunk hírt a napokban: a Zsolnay Porcelángyárból, majd a Sopianai Gépgyárból is. E jelenségek: a jéghegy csúcsa. Biztos tudomásunk van róla, hogy a város és a megye több kis- és nagyvállalatánál hasonló elégedetlenségi hullámot váltott ki a közelmúltban, de már tavaly is, az az ellentmondás, mely alig, vagy egyáltalán nem nyereséges vállalatok vezetőinek, a munkások két százszorosan meghaladó premizálásban jelentkeznek. (Nagy nyereségű tőkés vállalatok vezetőinek esetében sem éri el ez az arány(-talanság) az ötvenszeres értéket.)

Munkástársaink tiltakozását teljesen indokoltak tartjuk. A vállalatok gazdasági vezetése azonban "jogszerűen" hivatkozik az idevonatkozó "rendeletek engedte lehetőségre" és a kollektív szerződéses prémiumkifizési előírásaira. Jogilag megtámadhatatlanok e busás prémium-osztások, a kifogásolt esetek többségében. Erről gondoskodtak a jogszabályok múltbeli megalkotói, de részesei a Vállalati Szakszervezeti Bizottságok is, hiszen beleegyezésükkel hitelesítették azokat a "Kollektív Szerződéseket", melyek jogalapján most - ha nem is nyugodt lelkiismerettel(!) - de a visszate-

rités félelmetől mentesülve, magabiztosan támaszkodhatnak törvénykönyv-bástyáikra e vállalati felső vezetők; a munkásokvetelésekkel szemben.

Dolgozótársaink! Az igazságosabb bérézési, vállalkozási és sok egyéb - a termelés hatékonyságát, s vele életszínvonalunkat növelő (és nem gátló!) - törvény beiktatása hosszú folyamat, s érdemi áttörést e téren várhatóan csak az új, demokratikusan választott, valódi népképviselői parlamentől remélhetünk.

Viszont ma is megvan már minden dolgozó kollektíva joga a szakszervezetben keresztüli érdekérvényesítésre, akár a nyomásgyakorlás különböző eszközeivel is (bizalmik és az Sz.B.-visszahívása, alternatív szakszervezeti mozgalomhoz csatlakozás, stb.) élve.

Jogotok is, lehetőségetek is van rákényszeríteni a szakszervezetet a vállalatvezetéssel kezdett érdemi érdekegyeztető tárgyalásokra; az arányosabb jövedelemelosztást kiharcolni, s a vállalati vezetőséget önmérsékletre bírni. Ma ez a követendő út.

Aki meglévő jogaival sem mer élni: méltatlanná válik e jogok birtoklására! Támogató szolidaritással a Szabad Demokraták Szövetsége pécsbaranyai szervezete

Segítőkéz munkásörök

Már több mint hatvanezer forintot ajánlottak fel a baranyai munkásörök a Bécsben súlyos operációk előtt álló pécsi egyetemista megmentésére. A komlói egység felhívására 50.000 Ft-ot küldtek a csepeli munkásörök is.

A Keresztény Demokrata Néppárt szeptember 16-án, szombaton 19 órakor Pécsen a Kertvárosi Plébánia hittanteremben tart gyűlést, melyre a szimpatizánsokat is tisztelettel várja a szervező bizottság.

Szabad lap

Ezen az oldalon - a szerkesztőség álláspontjától függetlenül - közöljük a különböző társadalmi szervezetek működésével kapcsolatos írásokat, közleményeket. Helyet adunk észrevételeknek, felhívásoknak is.

Kérés

Pécs város pedagógustársadalmához, városatyáihoz

KI VOLT SCHNEIDER ISTVÁN?

Bonyhádon született 1842. augusztus 7-én és Pécsen halt meg 1909. február 5-én. A tanítóképzede elvégzése után Pécsre került, előbb a Sörház, majd a Belvárosi Községi Elemi Népiskolában tanított, később a polgári leányiskola igazgatója lett. Az 1867-ben alapított Pécsi Tanítógyulek vezérének is volt. Ő alapította és tette országos jelentőségűvé a Néptanoda című folyóiratot, s őt választották meg először városi tanfelügyelő-igazgatónak.

Vitathatatlan szaktekintély volt mind elméleti, mind gyakorlati téren, szűkebb patriájában és az országban is tisztelettel említték nevét. Szóltak egyéniségéről és munkásságáról.

GYÉMÁNTMISE

Szeptember 16-án 9 órakor Pécsen a Belvárosi templomban fogja gyémántmiséjét mondani Dr. HORVÁTH ADOLF OLIVÉR S.O. Ciszt. tanár úr, melyre szeretettel hívja és várja minden egykori tanítványát, de különösen a pécsi ciszterci diákokat.

A gyémántmisét követően az egykori pécsi ciszterci diákok megalakítják a MAGYAR CISZTERCI DIÁKOK PÉCSI OSZTÁLYÁT a Nagy Lajos Gimnáziumban, melyre minden pécsi ciszterci diák szeretettel hívunk és várunk a Szervezők.

A szervezők nevében:
Gábor Gyula

Kérem, hogy nevezzenek el egy iskolát Schneider Istvánról, mert egyrészt erre tevékenysége, személye miatt rászolgált, másrészt pedig az utókor kötelessége, hogy elismerje elődei méltó tetteit - ha arra tart igényt, hogy az ő erőfeszítéseit is elismerje az utókor.

Schneider István emléktábláját - amely a régi Belvárosi Iskola falán volt -, az újjáalakított Egyetemi Könyvtár nem tudja visszahelyezni eredeti helyére, ezért a megbeszéléseink értelmében osztály az új Belvárosi Általános Iskola fogja méltóképp elhelyezni Megye utcai épületében.

Kérésem támogatásában reménykedve, a mielőbbi megvalósítás reményében maradok tisztelettel!

Dr. Vargha Dezső levéltáros

Függeszék fel állásukból a rendőrtiszteket!

A Magyar Demokrata Fórum nagyatádi szervezetének állásfoglalása

A nagyatádi rendőrkapitányság vezetője, továbbá közlekedési- és közbiztonsági osztályvezetője ellen folytatott belügyminisztériumi vizsgálattal kapcsolatban az MDF nagyatádi szervezete az alábbiakat kívánja nyilvánosságra hozni.

Nagyatád városban a korábbi években már szóbeszéd tárgya volt az említett rendőrtisztek despotikus módszere, életvitele és hatalmaskodása. Sajnos ezideig a Belügyminisztérium vezetése el-túrta az ilyen megnyilvánulásokat. Követeljük, hogy a Belügyminisztérium fegyelmi eljárás keretében azonnali hatállyal függeszesse fel beosztásából a vizsgálat alá vont személyeket, majd az állomány illetve a lakosság, de a politikai közélet terén is magukat kompromittált rendőrtiszteket távolítsa el a testületből.

Szükségesnek tartjuk, hogy a Belügyminisztérium egyidejűleg a nagyatádi rendőrkapitányság élére, vezetői beosztásaiba olyan törvénytisztelő, munkájukat értő, az állampolgárok személyi- és szabadságjogait tiszteletben tartó

rendőrtiszteket nevezzen ki, akik ezáltal mind a lakosság, mind pedig a személyi állomány részéről megbecsülést szerezhetnek.

Meggyőződéssel valljuk, hogy elsődleges közérdek küzdeni a hatalommal való visszaélés, a nepotizmus és a korrupció minden megnyilvánulása ellen. Ezek a jelenségek az utóbbi években (évtizedekben) mélyen megfertőzték közéletünket, az ilyen magatartást tanúsító személyek, vezetők pedig tehették mindezt, hiszen személyes kiváltságaiknak tekintették mindazt, amit másoknál oly következetességgel üldöztek a törvény, valamint a dolgozó nép szolgálata jelszó alatt.

Hangsúlyozzuk viszont, hogy teljes politikai és erkölcsi támogatást nyújtunk mindazoknak a rendőröknek, közéleti vezetőknek, akik vállalják velünk együtt a harcot a törvénytelen ségek, visszaélések felderítésében, munkájukkal és magatartásukkal valóban a köz, a lakosság szolgálatában állnak.

Nagyatád, 1989. szeptember 11.

Nettó

A kérdés véleményünk szerint nem az, hogy szükséges-e lényeges jövedelmkülönbség a vezető és a beosztott dolgozók között, hanem az, hogy a vezető munkáltatója kellően magasra helyezte-e a mércét, illetve kellő szigorral gyakorolja-e a munkáltatói jogokat - állapítja meg közleményében a Magyar Gazdasági Kamara Dél-dunántúli Bizottsága, miután elnökségi ülésén napirendre tűzte a vezetőellenes hangulat kérdését. Az elnökség úgy vélte: a piaci mechanizmus öbredezésével a piac értéktelene fogja egyre inkább meghatározni a vezetői munkacerejének árát, s hogy az új vállalatirányítási formában működő vállalatoknál a választott testületeknek lehetőségük van akarataik érvényesítésére.

A kamarai közleményből kitűnik, hogy az elnökség helyesebbnek tartaná ha a különböző összehasonlítások alapjául a nettó jövedelmek szolgálnának, ugyanis a piacon az APEH-nek befizetett jövedelemadóra még az igazgatónak sem adnak semmit.

TILTAKOZÁS!

A Független Kisgazdapárt Baranya Megyei választmánya reagál az 1989. augusztus 29-én a Dunántúli Naplóban megjelent "Egy összetépett igazolás" című cikkre.

Tiltakozik azon tanácsi vezetők hatalmi visszaélései ellen, akik a mai felgyorsult világban sem veszik észre azt, hogy azonos hajóban evezünk. Ebben a hajóban együtt kell átvitnünk a másik partra, ahol vagy jó, vagy nagyon rossz sorsunk lesz. Nevezetesen az a vállalkozó kedvű fiatal ember, aki nyugati munkavállalása után joggal hitte, hogy a falusi és városi vezetők is kiutat keresve bizonyítani akarnak fiaiknak, s unokáiknak. Negyven év alatt rossz pályán voltunk, elrontottunk valamit. Itt az idő, hogy helyrehozzuk.

Felelősséggel és lelkiismerettel nem rendelkezve közel sem zavarja azt a beremendi Tanácselnököt aki melleleg az MSZMP tagja, hogy segítse a vezetése alatt álló község átalakulását, fejlődését. Hiszen egy nyugati gépjárműveket értékesítő vállalkozó pénzt és idejét nem kímélve biztosra vehette, hogy lokálpatrióta lévén becsületes vállalkozását a Községvezetés befogadja.

Idejétmúlt már az a mondas, hogy "A saját hazájában senki nem lehet profita". Úgy érezzük, hogy az ilyen tanácsi vezetők kimondottan a társadalmi fejlődés hátráltatására vannak, mellyel kárt okoznak közvetlen környezetüknek, s ennek folytán Beremend lakosságának.

Megkérdőjelezzük továbbá azt is, hogy az ilyen tanácsi vezető alkalmas-e az emberek, a lakosság bizalmára, mert ha nem, úgy tanácsvezetői tisztéből vissza kell hívatni. Tenni kellene mindezt azért, mert ha időben cselekszünk, akkor környezetünk sok káros következménytől menthetjük meg.

Független Kisgazdapárt
Baranya megyei választmány

Írom ezt Amerikából...

Egy gimnazista leveleiből

...Ma elseje van, gyönyörű idő, fél öt. Ülök a három négyzetméteres kertben, és írom ezt a levelet. Nálatok holnap van és fél kettő, éjjel.

Élvezem, hogy ma, szombat lévén, nincs iskola. Bár az sem rossz. Leírom az itteni időbeosztást. Az órák mindennap ugyanazok. Egy-egy fél-évre (bő választékból) ki-ki öt-hét tantárgyat pécéz ki, ezekből viszont mindennap van óránk. Tehát kezdődik 8.06-kor az US History, 9-ig tart. Ezután a geometria következik. Nevetni fogtok: itt fej vagyok. 10.16-tól 10.37-ig úzórai szünet. Majd világtörténelem - itt meg én vagyok a legjobb. Ami a legmegdöbbentőbb, nem azért, mert logikusan következtek, nem is a tárgyi tudásom miatt, hanem mert egyáltalán tudok valamit. Ez itt elég szokatlan. A történelemkönyv egyébként sokkal többet tartalmaz az Európán kívüli világról és a 20. század második feléről, mint a miénk. 11.37-től 12.30-ig kórus van, aztán ebédszünet. Ez olyan, hogy lehet választani egy darab pizza vagy egy mini-hamburger vagy valami mexikói akármilyen, és van hozzá tej, zöldség, narancs meg ilyesmi. Egy ebédjegy ára 1 dollár. (Ezenkívül még lehet venni süteményeket és üdítőket.) 1.00-tól 2.20-ig amerikai irodalom. Itt az osztálytársaim nem képviselnek túlzottan magas szellemi színvonalat. 2.16-3.10-ig foci. Sajnos, ehhez viszont sokkal jobban értenek, mint én...

...Elmondom egy élményemet: kóruson meg kellett választani néhány tisztségviselőt (elnök, pénztáros, könyvtáros stb.). Mindre jelentkeztek néhányan, ezek kimentek a pódiumra, és ott előadták, hogy az illető tisztségre miért tartják alkalmasnak magukat. Aztán a jelöltek kimentek,

mi meg szavaztunk. Mindez gyorsan, jó hangulatban. Nekem nagyon tetszett

...Kicsit ledöbbentem, mikor olvastam, hogy milyen filmeket játszanak az idén Pécsen, a főiskola mozijában. Lehetséges, hogy nálatok jobb a kulturális kínálat, mint itt? Ma vasárnap van, teniszestünk, este lesz valahol egy fiesta, arra valószínűleg elmegyünk. Nézek néha tévét, de a csatornák fele folyton vetélkedő műsorokat közvetít.

...Az iskolában egy musicalt tanulunk. Valami baseball-rajongóról szól. Jó nagy marhaság. A kórustársaimnak egyébként, bármilyen szimpatikusak, a zenei ízlésük pocsek. Pár hónap alatt kóruson több amerikai musicalt láttam - és, sajnos hallottam -, mint egész eddigi életemben összesen.

...Csütörtökön az amerikai irodalom tanárunk, körülbelül hatvan éves, Ginsberget tanította. Furcsa volt, körülbelül olyan, mintha a pécsi... tanárnő a Hobót próbálná tanítani...

...A suliban tegnap letartóztattak tizenhét gyereket. Tízet mert árulták a marihuanát, nyolcat meg mert vették. Ismerősöm nem volt köztük.

... Itt a karácsony óriási. A házakat kívülről is teleaggatják színes fenyőfaágakkal, ezek este világítanak, nagyon klassz. A tévében már egy hete csupa karácsonnyal kapcsolatos műsor látható.

A mi show-műsorunk tegnap zajlott le. Rengeteget próbáltunk, és ez nagyon jó volt. A társaság is, a legjobb, amióta itt vagyok. Kétórás műsort adtunk, gyertyával bevonuló kórus, ének, tánc, jelenetek stb. Nos, amire csak képes voltam, mindent beleadtam én is, mint a többiek. De magamban úgy vélekedtem, hogy csak a lojalitás vezérel, én - vagy mi, európaiak? - már túl vagyunk az ilyen kedves, de mégis infantilis dolgokon. Hanem ma, mikor az egészet végignéztük videón, rájöttem, résszemről mennyire megjátszás volt az egész, mert az igazság az, hogy imádtam a társaságot, és csinálni is az egész műsort. És igenis tetszik, hogy itt az ilyen korú fiúk és lányok tudnak és mernek ilyesmivel szórakozni. Egyáltalán: játszani.

Egy dolgon akadtam csak ki. Van egy fiú, ír származású, a neve James, és hihetetlen, őriült humorral van megáldva. A showban vagy húsz szerepet játszott. Az előadáson mégsem vehetett részt a rossz tanulmányi eredménye miatt. Ez itt mindenkinek természetes. Csak nekem szokatlan, sőt vérfagyasztó egy kicsit.

...Itt még 1988. van, de otthon már újév. A levél kelte, tehát 1988-89. Pontban háromkor felálltam, elénekeltam a Himnuszt, és jó darabig hazagondoltam. Próbáltam felhívni az osztálytársaimat, de Magyarország, sajnos, nem jelentkezett.

...Május elcén a szakszervezet bejelentette, hogy ha a tanárok bérkövetelését nem teljesítik, május 15-től sztrájkba kezdenek. Nem teljesíteték, ezért most Los Angeles egész területén sztrájkol minden tanár. Kivéve a nem szakszervezeti tagokat. Ők

a sztrájtörők. Nekem eléggé furcsa, hogy a sztrájkolók, köztük tisztasággyógyászok és matrózok, rohadt gyümölcsrel dobálják sztrájtörő kollégáik autóját, némelyik le is köpködi őket (mármint az autóját). Mégis

legtöbbször a sztrájkolókkal szimpatizálunk. Én is.

Pár nappal előzőlt az US History tanára felkért, hogy ma, június 16-án, a történelem órákon tartsak mindenütt a magyar 56-ról kiselőadást. Nagyon meglepődtem. És persze izgultam. De csak az első öt percben. Aztán már csak azt éreztem, hogy ez egyszerűen fantasztikus. Ott álltam az osztály előtt, és mindenki kivétel nélkül erre a mi kis országunkra gondolt és figyelt. Ezt soha nem felejttem el.

...Itteni osztálytársaim egy része rábeszél, hogy maradjak itt, a másik meg láthatóan el sem hiszi, hogy valaha is haza akarok menni. Nekem ez nagyon furcsa. Mert persze vannak olyan dolgok is itt, amelyek nem tetszenek, de sokkal több, ami tetszik. Nagyon jól érzem magam, és eszem ágában sincs egy nappal is rövidebb ideig maradni, mint amíg maradhatok. Másrészt viszont egyre jobban érzem azt is, hogy magyar vagyok. Disszidensnek vagy emigránsnak lenni, látom Tom példáján is, különben sem élvezet. Az igazi amerikai életén valahogy kívül maradt. Pe-

dig öt befogadták -tulajdonképpen. A második nemzedék már talán boldogabb. De én nem vagyok ilyen önzetlen. Szeretnék én magam is boldog lenni.

Hát - így vagyok. Üdvözlöm az egész családot, a barátaimat, és üdvözlöm Magyarországot. Tényleg. Egész Magyarországot üdvözlöm!

Dávid

Oláh Dávid leveleiből válogatta: Csalog Judit

Mindennapi rémhíreink

Az információ hiánya, vagy rossz a információ szüli a rémhíreket. Kiváltója a félelem, vagy éppen a félelem kiváltása a célja. Fajtaí igen széles skálán mozognak. Vannak természetiek: a világ vége, a lochnessi szörny, Csernobil stb.; és társadalmiak, az élet minden területéről. A rémhírek régtől fogva léteznek, és féltő, hogy még nagy jövő áll előttük, ezért hát nem érdektelen foglalkozni velük, mert létező társadalmi feszültségekre utalnak, s ezek feltárására, megoldására hívják fel a figyelmet.

A rémhírek sokféle tulajdonsággal rendelkeznek. Van igazságmaguk, sok közülük a visszatérő, és sok rémhír a későbbiek folyamán, további ismeretek birtokában igaznak bizonyul. Hatását tekintve segítheti a társadalmi folyamatokat, de a legtöbb esetben gátolják azokat. Előbbire példa az 1848 márciusában keletkezett rémhír, mely szerint Petőfi negyven ezer paraszttal áll a Vérmezőn. Valóban forradalmi helyzet

alakult ki ekkor Pesten és Budán, de ez a tömeg a szokásos tavaszi vásárra érkezett. E rémhírnek köszönhető a pozsonyi országgyűlés törvényalkotó munkájának a felgyorsulása és a feudális kötöttségeket felszámoló ún. márciusi-áprilisi törvények megalkotása és szentesítése.

Az igazsággá váló rémhírre példa a Pécsen megjelenő DUNÁNTÚL c. hetilap 1920-ban kelt közlése arról, hogy az oroszok közös határt akarnak a németekkel. Már ekkor élt tehát bizonyos körökben az az elképzelés, amit végül a Szovjetunió és Németország között 1939-ben kötött megnevezési szerződésnek nemrég nyilvánosságra került titkos záradékában fogalmaztak meg, s amelynek alapján a balti államokat a Szovjetunióhoz csatolták.

A szovjet terjeszkedéssel kapcsolatos rémhír 1949-ben Magyarországra vonatkozóan ismét feltűnt a jugoszláv határ menti falvakban. A Tájékoztató Iroda Jugoszláviát elítélő nyilatkozatát

követően megromlott államközi viszonyokkal összefüggő határmegerősítés, csapatmozgás, a lakosságból háborús rémhíreket váltott ki, melyhez a szovjet eszkalációt is kapcsolták. Keletkezéséhez elég volt a lovaskocsik, kerékpárok rendbehozását, a lovak megpatkolását előíró hatósági intézkedés, vagy a kaposvári vásáron elhangzott közérdekű felhívás a szovjet katonák barátságos fogadtatására.

Tudni vélték, hogy a Vörös Hadsereg az Alföldön már felvonult, és a Dunántúli is meg fogja szállni. Volt olyan rémhír is, hogy már kétféle millió szovjet katonára van az országban. Jugoszláv csapatok komoly betöréséről, Szeged harcoktól történő elfoglalásáról, Pécs bombázásáról is beszámoltak, sőt a határ túlsó oldalán angol és amerikai csapatokat is felvonultattak. Előfordult olyan hír is, hogy Magyarország a Szovjetunió egyik tartománya lett. E rémhír feléledésének lehettünk tanúi 1956-ban.

Napjaink háborús rémhíre Romániával kapcsolatos, román katonai fenyegetésről, Budapestre történő bevonulásuk tervéről szólnak. A határ mentén lakókban pánikszzerű félelmet váltott ki, sokan menekülésre kész állapotban vannak. A képtelen feltevést a hivatalos politika nem cáfolja igazán, s burkolt fenyegetésről beszél. A rémhírek természetéből következően ennek is lehet valamennyi reális alapja, ezért ideje lenne utána járni, és a közvéleményt megnyugtatóan tájékoztatni, hogy a rémület megszűnjön és ne a mindkét oldalon meglévő, s mindenképpen kisebbséget alkotó "háborús párt" profítáljon belőle, mert a fent említett példák is bizonyítják, hogy a népben kialakult ellenségképet sokkal nehezebb kitörölni, mint előidézni.

Példaként álljon itt egy korábbi rémhír:

A csodatévő pap és a kommunisták

Az "elfordulás évének" tartott 1949-es esztendőben terjedt el Kaposváron, hogy van a városban egy csodatévő pap, aki disznóvá tudja változtatni a kommunistákat. Egy marxista tanszékvezető kései reagálása szerint bizonyára sikerült is a művel, mert ez lehetett az oka az 1956-hoz vezető eseményeknek.

A fenti hír magva kimutatható abban a Budapesten keringő rémhírben, mely szerint 1956. október 23-át követően a felkelők minden kommunistát meg akarnak ölni; tekintet nélkül arra, hogy maguk is áldozatok voltak-e vagy sem.

Az alaprémhír különböző variációkban keringett. Ellene a harcot az akkori propagandagépezet, az un.

"Közérdekű Hírszolgálat" vette fel egy cáfolattal, és ismertetette a három- és öt éves tervek célkitűzéseit.

A rémhír grotesksége ellenére arra figyelmeztet, hogy nem lehet hirtelen fordulatokkal irányítani a társadalmi változásokat, és különösen nem úgy, hogy figyelmen kívül hagyják a létező értékrendet, az egyéni törekvéseket, a nemzeti ha-

gyományokat, és önös érdekű párt-politikai és ideológiai célokat emelve ki elsődleges feladatul. Ez az, ami a kaposvári rémhírben megfogalmazódott. Bizonyítva, hogy a társadalom tagjainak egyenként és összességében is van véleménye. S az kitor akkor is, ha elfojtják, de már aligha válik a társadalmi fejlődés húzó erejévé. S.M.

A Himnuszt félbeszakadt

- Azonnal hagyják abba, mert rendőrt hívo! - rikácsolta a kulcsos asszony, és kirohant. A Himnuszt félbeszakadt, a kriptában rekedt 35 magyarban meghült a vér. Még nem volt két hete, hogy honfitársaikat a prágai Vencel-téren letartóztatták. Kassán, II. Rákóczi Ferenc, Zrínyi Ilona és Bercsényi Miklós sírjánál ez is eszükbe jutott. Szerencsére a kulcsos asszony meggondolta magát.

- Mit szólnának, ha én a szlovák himnuszt énekelném maguknál - vetette oda foghegyről, amikor visszajött.

- Semmit - felelték neki a magyarok, de már oldalogtak is kifelé.

-Fg-

GYŰJTHET - FUTHAT - NYERHET!

FUTÓNAP A
NÉPLIGETBEN
/Bp-en/

1989. október
29-én.

Aki október 27-ig
a MÉH telepeken
10 kg papírhulladé-
kot ad le

SORSJEGYET
KAP, mellyel részt vehet
október 29-én 10

órákor a
Népligetben sorra-
kerülő

TÖMEGSPORT futóversenyen és az azt követő sorsoláson!

Nyeremények:

- színes TV
- társasutazások
- ajándéktárgyak
- vásárlási utalványok

A versenyre jelentkezni lehet a MÉH Vállalat által adott sorsjeggyel,
Építők SC Népligeti Sportsarnokában működő versenyközpontban.
28-án /Szombaton/: 9 órától 16 óráig
29-én /Vasárnap/: 8 órától 9.30 óráig.

Tisztelt Vásárló!

A BARANYATRADE Kereskedelmi Kft.

megkezdi használt nyugati gépkocsik forgalmazását.

Ön helyett levizsgáztatjuk és rendszámmal ellátjuk gépkocsiját.

Tekintse meg kínálatunkat

Mecsekalja-Cserkút - platón a 6-os út 205 kilométerkövénél,
raktárunkban.

Nyitvatartás: 7-16 h-ig.

Egyedi igények esetén is
állunk Kedves Vásárlóink rendelkezésére.

Felvilágosítást ad a 32-770 telefonszámon Molnár Ferenc.

A Pécsi Bőrgyár

Azonnali belépéssel felvesz:

**-női segéd munkásokat
bőrkikészítéssel kapcsolatos
segéd- és betanított munkákra.**

Jó kereseti lehetőség, három műszakos munkarend.
Vidékről bejáró dolgozóink utazási költségtérítésben
részesülnek.

Biztos jövő a Pécsi Bőrgyárban.

Jelentkezés: Pécsi Bőrgyár Munkaügyi Osztály

Pécs, Bolgár Néphadsereg útja 52.

KONZUM ÁRUHÁZ

Pécs Kossuth tér

A ruházati szint kínálatából:

- NSZK import bársony
150 cm széles, több színben 1.300 Ft/m
- Szabbnél szebb KÉZISZÖVÉSŰ SZÖNYEGEK
már 1.000.-Ft-tól kaphatók!
- NDK gyermek fürdőlepedő 173.-Ft-ért
- Import selyemkendők és stólák 220.-Ft-tól - 530.-Ft-ig
- Férfiak részére pamut ingpulóver 930.-FT-ért

PUMA SHOP ajánlata:

- Selyem futóruha pamut béléssel 5.950.-Ft
- PAMUT JOGGINGOK

PUMA és BORIS BECKER emblémával mellzsebes,
galléros, bebujós fazonokban és változatos
színben kaphatók 5.290 Ft-ért és 5640 Ft-ért.

Szavatossági időt 6 hónap helyett 2 éves
időtartamra vállaljuk!

Himzett PUMA embléma=garantált minőség!

Önt is várjuk az áruházunk I. emeletén!

Legyen a vendégünk !

A KONZUM étteremben hétfőtől - csütörtökig este 10 órákor

EROTIC GO-GO

Látványos revüműsor, csak szeptemberben!

Asztalfoglalás az üzletvezetőnél.

(Pécs, Kossuth tér. Tel.:72-33-422/89)

Magyar Televízió

szeptember 15.
péntek

TV1

9.05 Tévétorna 9.30 Pintér József: "Egy óra múlva itt vagyok..." - XIV/2. - ism. 16.55 Hírek 17.00 Évgyűrű kb. 17.30 Téka kb. 17.40 Riportfilm kb. 18.00 Ablak 19.10 Esti mese 19.30 Híradó 20.05 Párizs '89 - Gálaműsor az Eiffel torony felavatásának 100. évfordulója alkalmából 21.10 A Nap lánya (Feliratos!) 22.30 Híradó

TV2

17.15 TV2 17.45 BUMM!!! 18.00 Telesport 18.25 Gyerekeknek! 19.00 Tethely 20.24 TV2 20.45 Ki viszi át a szerelmet? XV/4. 21.20 TV2 22.10 Shakespeare összes drámái a BBC feldolgozásában kb. 0.10 TV Napzárta

szeptember 16.
szombat

TV1

9.10 Ász - 8.rész 10.10 A korona ékköve - angol tévéfilmsorozat. XIV/3. 11.00 Magazin cultural 16.15 Válogatás a Televízió archívumából: Hungária Kávéház 17.25 Interpop Gála 18.10 Szép Szó (ism.) 18.45 Nekem ne lenne hazám? 19.10 Esti mese 19.30 Híradó 20.05 Vers mindenkinek 20.10 Gian Maria Volonté sorozat 21.45 Unokáink sem fogják látni - Ráday Mihály városvédő sorozata 22.25 Telesport 23.15 Híradó 3.

TV2

14.00 Képűség 14.15 TV2 15.00 Szép hangok özöne VI/1. Haydn és Mozart 16.30 16.55 TV2 17.15 Melyiket a három közül? 18.00 Telesport 18.25 Gyerekeknek! 18.48 TV2 19.00 T.I.R. 19.59 TV2 20.40 TV2 21.00 Híradó 21.35 "Vízek találkozásai..." 22.10 Nemezis II/1. - bűnügyi tévéfilm kb. 23.05 TV2 Napzárta

szeptember 17.
vasárnap

TV1

8.45 Családi torna 8.50 Kéményesék 9.15 Ökuménikus istentisztelet a Varsói Szenthárom-

ság templomból 10.15 Aprónép XII/9. 10.40 Zenebutik a Kárpátaljáról 11.30 Ki nyer ma a képernyőn? 11.45 Csepű, lapu, gonyola - döntő 14.55 Képűség 15.00 Buddy Holly története (1978) - ism. 16.55 Három kívánság 18.15 Delta 18.50 Esti mese 19.00 A Hét 20.00 Híradó 20.15 Derrick 21.15 Szemtől szemben Balogh Edgárral 22.20 Telesport

TV2

14.15 TV2 17.00 A Forsyte Saga - XXVI/11. - ism. 16.00 Szindbád nyolcadik utazása XII/2. 16.44 TV2 16.50 Álljunk meg egy szóra! 17.00 TV2 18.25 Gyerekeknek! 19.00 Latinovits Zoltán filmszerepeiből - Alfa Rómeó és Júlia (1968.) 20.30 Nemezis II/2. kb. 22.25 TV2 Napzárta

szeptember 18.
hétfő

TV1

9.05 Tévétorna nyugdíjasoknak 9.10 Kerek egy nap - VII/4. 10.05 A HÉT - ism. 11.05 Delta 16.30 Hírek 16.35 Déli videóújság 16.45 Stiri 16.55 Kuckó 17.40 Szám-adás 17.55 Egy szó, mint száz 18.40 Reklám 18.45 Esti mese 18.55 Új cím-cím 19.30 Híradó 20.05 A Caravaggio-művelet - angol film 21.10 Panoráma 22.00 Menekülés az életbe V/2. 22.40 Híradó 3.

TV2

17.00 Képűség 17.15 TV2 18.25 Gyerekeknek! 19.00 A Forsyte Saga XXVI/12. 20.00 Körzeti tévéstúdiók műsora 20.55 TV2 21.00 Híradó 2. 21.30 Telesport kb. 23.00 TV2 Napzárta

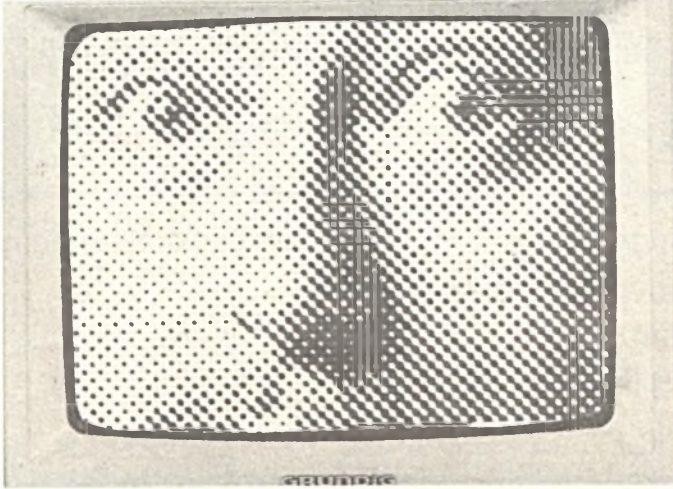
szeptember 19.
kedd

TV1

8.45 Tévétorna nyugdíjasoknak 8.50 Sforzata - holland film (feliratos) 9.50 Teletottó 10.00 Panoráma 10.45 Mozgató 17.05 Pannon Krónika 17.15 Nachrichten 17.20 Ecranul nostru 17.50 Szám-adás 18.10 Nők a pult mögött - XII/3. 19.10 Esti mese 19.30 Híradó 20.05 A korona ékköve - angol tévéfilmsorozat. XIV/4. 21.00 Stúdió '89 21.45 Súlyemelő Világajnokság 22.15 Híradó 3.

TV2

17.00 Képűség 17.15 TV2 17.45 Torpedó 18.00 Telesport 18.25 Gyerekeknek! 19.00 A banántorta - csehszlovák film

20.05 TV2 21.00 Híradó 2. 21.30 Gondolkodó 22.15 Bűvészpáradé - amerikai film kb. 22.40 TV2 Napzárta

szeptember 20.
szerda

TV1

9.05 Tévétorna nyugdíjasoknak 9.10 Hármas csatorna IV/2. 9.55 Stúdió '89 17.05 Déli videóújság 17.15 Správy 17.20 Letargia 19.05 Reklám 19.10 Esti mese 19.30 Híradó 20.05 Görgey Gábor: Galopp a vérmezőn - dráma két részben

21.40 Weiner Leó - tanítványai emlékeztetőben 22.15 Súlyemelő Világajnokság 22.45 Híradó 3.

TV2

17.00 Képűség 17.45 Torpedó 18.00 Telesport 18.25 Gyerekeknek! 19.00 Az idő és a szél - XI/1. 19.49 TV2 20.40 "Ki viszi át a szerelmet?" XV/5. 21.00 Híradó 2. 21.20 TV2 21.40 Néhány jószándékú ember VI/3. kb. 22.35 TV2 Napzárta

szeptember 21.
csütörtök

TV1

9.05 Tévétorna nyugdíjasoknak 9.10 Az emberi test XXVI/20 9.35 Kerek egy nap VII/5. 10.30 Mozgató 16.10 Pannon Krónika 16.20 Vijesti 16.25 Hármas csatorna 17.15 A filmrendező halálai 18.15 Szép magyar dal 18.25 Bébi és társai XV/5. 19.00 Esti mese 19.10 Lottósorsolás 19.30 Híradó 20.05 Szomszédok 63. fejezet 20.40 Fórum a gazdaságról 21.50 Képes nóták kívánságműsora 22.20 Súlyemelő Világajnokság

Athénből (felvételről) 22.50 Híradó 3.

TV2

17.00 Képűség 17.15 TV2 17.45 Torpedó 18.00 Telesport 18.25 Gyerekeknek! VI/3. 19.00 Szabó Pál: Isten malmai II/1. - ff. 21.00 Híradó 2. 21.20 TV2 21.30 Nézőpont 22.00 Vámpírok Havannában, kubai rajzfilm kb. 23.05 TV2 Napzárta

Jugoszláv Tv

szeptember 15.
péntek

1.műsor

8.15 Hírek 8.30 Saram, baram 9.00 Iskolai program 12.35 Műsorismertetés 12.40 Elmulasztották - nézzék! 16.30 Magyar híradó 17.35 Sorozat gyermekeknek 18.05 Számok és betűk 19.18 Rajzfilm 20.00 A megpecsételt tizenkettő (filmsorozat) 21.00 Szórakoztató műsor 21.50 O, sólé mió... 22.55 Rádás program

2.műsor

19.15 Tudományos program 19.30 TV-napló 20.55 Parlamenti krónika 21.15 Egy szerző, egy film 21.35 Játékfilm 23.05 Videóéjszaka

szeptember 16.
szombat

1.műsor

8.50 Tv-naptár 10.30 Elmulasztották - nézzék! 14.30 Játékfilm gyermekeknek 17.30 Dráma-sorozat 20.05 A mai sport 20.15 Játékfilm 22.20 Rádás program 00.50 Hírek

2.műsor

20.15 Zene est 21.50 A kritika szeméi - A kultúra berkeiből 22.20 Sport-szombat

szeptember 17.
vasárnap

1.műsor

8.30 Barázdák (magyar nyelvű falusműsor) 9.30 Vasárnap délelőtti gyermekeknek 11.00 Mezőgazdasági műsor 13.00 Louis Menonier (filmsor.) 17.05 Gola Maja (olasz-amerikai játékfilm) 18.45 Rajzfilm-sorozat 19.08 Tv-fortuna 20.00 Balkán express (dráma sorozat) 21.00 Játékfilm 22.55 Éjszakai műsor 00.55 Hírek

2.műsor

7.30 Éjszakai műsor (ism.) 10.00 Ma a holnapért 13.00 Sport-délután 20.45 Tegnap, ma, holnap 21.35 Sportszemle

szeptember 18.
hétfő

1.műsor

8.25 Hírek 8.30 Sorozat gyermekeknek 9.00 Iskolai program 12.40 Elmulasztották - nézzék! 15.15 Éjszakai műsor - ism. 16.30 Magyar híradó 17.35 Oktatóműsor 18.05 Számok és betűk 19.18 Rajzfilm 20.00 Drámaest 22.15 Éjszakai műsor 00.15 Hírek

2.műsor

16.30 Oktatóműsor 18.15 A sport világa 20.00 Külpolitikai műsor 20.55 A diszkográfia világa-21.15 Filmsorozat 22.10 Dokumentum-est

szeptember 19.
kedd

1.műsor

8.30 Gyermekműsor 9.00 Iskolai program 16.30 Hírek 16.35 Iskolai program 12.40 Elmulasztották - nézzék! 15.15 Éjszakai műsor - ism. 16.30 Magyar híradó 17.35 Gyermekműsor 18.05 Számok és betűk 19.18 Rajzfilm 19.53 A mai sport 20.05 Az utolsó választás - amerikai játékfilm 23.35 Éjszakai műsor

2.műsor

16.40 Műsorismertetés 17.00 Oktatóműsor 19.30 TV-napló 20.00 Komolyzenei műsor 20.55 A második világháború 21.40 Szórakoztató kedd

szeptember 20.
szerda

1.műsor

8.30 Sorozat gyermekeknek 10.35 Iskolai program 12.40 Elmulasztották - nézzék! 15.15 Éjszakai műsor - ism. 16.30 Magyar híradó 17.35 Sorozat gyermekeknek 18.05 Számok és betűk 19.18 Rajzfilm 19.53 A mai sport 20.00 Filmeszt: Mozgatható képek - játékfilm 21.00 Éjszakai műsor 01.00 Hírek

2.műsor

16.45 Tv-naptár 17.00 Oktatóműsor 19.30 TV-napló 20.00 Zenei est 21.40 Scientia Jugoszlavica

szeptember 21..
csütörtök

1.műsor

8.30 Szmogossok - sorozat gyermekeknek 9.00 Iskolai program 12.45 Elmulasztották - nézzék! 15.15 Rádás program - ism. 16.30 Magyar híradó 17.35 Gyermekműsor 18.05 Számok és betűk 18.25 Guldenbergék - filmsorozat 19.18 Rajzfilm 19.53 A mai sport 22.30 Rádás program

2.műsor

17.00 Oktatóműsor 18.45 A nap műsora 20.00 Szórakoztató program 21.40 Shakespeare a TV-ben: A windsori víg nők 23.10 Bled: Nemzetközi golfverseny - riport-műsor

Rejtvény

Tájékoztatjuk Kedves Olvasóinkat, hogy keresztrejtvény rovatunk helyhiány miatt megszűnik.

19. heti helyes megfejtésünk: "A betonfej rosszul vezet az új gondolatokat". Negyedéves előfizetést nyert: **Geleneser Istvánné (Basal), Farkas István (Komló), Szatmári Ákos (Pécs).**

Rózsás János
Keserű ifjúság

XXI.

Végre a kezemben foghattam a cseréptányért, és élvezettel kanalaztam a babéral ízesített jó olajos káposztalevest. Ebéd után földim odaült az ágyam szélére, és az egész délutánt ábeszélgettük. Mózer Károlynak hívták, bajai fiú volt. Annyi idős, mint én. Neki sem volt semmi szervi baja, feljavítás végett került be az egyik környező lágerből, még deccemberben. Az élénk társalgás során kiderült, hogy együtt voltunk a nyikolajevi lágerben, de most nem ismertük meg egymást.

A délutáni viziten az orvos alaposan megvizsgálta, az ablak előtti kezelőasztalnál. A csontjaimon feszülő bőr többet mondott minden esetleges szóban előadható panaszról.

- Menj és pihenj! - mondta az orvos.

Nem tudtam, meddig tartanak a kórházi nyugalom napjai, és ha az ablakon át kitekintettem a hóborította tájra, az alacsonyan szálló, ólmos színű felhőkre, a félelemtől összeszorult a szívem. Eszembe jutott a rideg, sivár barakk, a munkára való kivonulás, és az egész napi fagyoskodás a metsző szélben. Karcsi azzal vigasztalt, hogy ha már behozta a kórházba, legalább egy-két hónapig eltart, amíg felerősítenek, így ezt a telet már megúszom meleg helyen, nem kell félnem a kiűrástól. Kora hajnalban még kint sötét volt, amikor a felcsor a hónom alá dugta a hőmérőt. Ezzel ébredtem. Aztán a folyosón sercegő hangszóróból behallatszott, ahogy a Kreml toronyórája ütötte a hatot, majd felcsendült a szovjet himnusz. Megkezdődött egy új nap, a pihenés, a nyugalom napjainak sorozatában.

A súlyos betegek látása lhangolódott volt, de azért mégsem szívesen vettem tudomásul, amikor február 14-én jött egy nővér, hogy költözzem át a szomszédos, 3-as kórterembe, mert ide a

helyemre mindjárt behoznak egy súlyos gyomorbetegét! Vetem a kanalamat, a kórházi cserépbögrémet, és a plédemet a nyakam köré kanyarítva, engedelmesen követtem a nővért.

Az ágyszomszédommal itt sem volt szerencsém. Egy német rendőrkapitány feködt melletttem. Nem tudott egy kukkot sem oroszul, de mivel én értelem nemetűl - egész nap a panaszaikat hallgathattam. Sokszor csak azért tettemet az alvást, hogy békémet hagyjon. Tudtam, hogy mindenki, aki elítélt volt, valami fájdalmas egyéni tragédiát hordozott magában. De azért miért kell szüntelenül sopánkodni? Miért kell minden reményeséget feladva, teljesen besavanyodni? A rendőrkapitány legfőbb sérelme a megalázás volt, melyet gyógyíthatatlan felsőbbrendűségi tudatában mindennél szörnyűségesebbnek tartott. Kiszolgáltatva lenni egy "alsóbbrendű faj" kénye-kedvének - elviselhetetlen, észbontó tragédia volt a számára.

A megalázás nekem is fájó volt, az, hogy hivatalosan elvettém a bönösnek tekintenek, nagyon fáj, outhontól, szülőföldtől elszakítva élni, szörnyű volt -, de valamely felsőbbrendűség esett sérelem számomra teljesen felfoghatatlan érzés volt...

A rendszeres orvosi vizit alkalmával egyszer a doktor felfedezte a kezemen, az ujjaim között a kezdődő rühesség nyomait. Még azon a napon, február 22-én átírányítottak a bőr és nemibetegek osztályára, a kettes korpuszra.

Súlyos beteg nem volt a szobában, de jóformán mindenki sebhelyes, keléses vagy ekcémás volt. Meg kellett szokni a gennyes sebek látását, ami cleinte ugyancsak zavart.

A betegek mindjárt kilétem felől érdeklődtek, és ahogy jobban körülnéztem, régi ismerősöket is találtam. Az ajtóól számítottva jobbkéz felől a második ágyon az öreg, nagycsontú modvai Pájó feködt, akivel együtt voltam az odesszai börtönben, és később Nyikolajevben a Ribovszkij brigádban, sőt együtt kerültünk a herszoni gazdaságba. Aztán ott találtam a gazdaság vízfűvarozóját is, egy öreg, bicegős ukrán bácsit, aki egész őszön egy sovány gebét nógatva szekerezgetett az ártézi kúttól a lágerig, és lajtban hordta a vizet a konyhára. Mindkét öreg megörült az ismerősnek, és este sötétedésig beszélgettünk.

Miután a rühesség teljesen letisztult rólam, elvittek fürdőbe, alaposan végigmosakodtam és azután tiszta fehérneműt kap-

tam. Minden másnap volt orvosi vizsgálat, és az osztályos orvosnő csak annyit mondott, jóindulatú mosoly kíséretében:

- Pihenj! -

Egyik este bejött a szolgálatba lépő éjszakai nővér, egy kis alacsony, szemüveges nő, és halkán megkérdezte:

- Mindenki jól érzi magát? Nem kér senki altatót az éjszakra?

Ismerős volt a hang, és mielőtt teljesen bizonyos lettem volna a felismerésben, megszólítottam:

- Kátya!

- Ki az? Ki szólított? - kérdezte tétován, és a folyosóról bevetődő gyér villanyfényben (a kórteremben nem volt villany), rövidlátóan nézett körül.

- Én vagyok az... János! - ugrottam ki az ágyból, és siettem oda az ajtó világosságába.

Kátyát Nyikolajevben ismertem meg. Letartóztatása előtt orosz nyelvűtanárnő volt Bulgáriában, a fővárosban. Szülei az 1917-es forradalom idején emigráltak Oroszországból, amikor ő még alig hat éves kislány volt. Először Magyarországon, valahol a Bácskában telepedtek le, de aztán átköltöztek a biztonságosabbnak látszó Bulgáriába. Kátya a kisgyermekként elhagyott hazájába 10 évre elítélten tért vissza, amit kémkedés vádjával róttak ki rá. Letartóztatásának tényleges okai és körülményei sohasem kerültek szóba közöttünk, nem is tudom.

Egyszer megkérdeztem tőle, hogy ha letelik a tíz éves büntetése, hol öhajt letelepnedi? Vissza próbál-e menni Bulgáriába, vagy marad Oroszországon?

- Én orosz vagyok, és szülőhazámat, bármilyen módon jutottam is vissza a földjére, többé el nem hagyom! - egyenesedett fel Kátya. - Akármilyen rendszer van és marad uralmon Oroszországban, én a saját népem között akarok élni és dolgozni, és munkámmal a népemmel akarom szolgálni!

- De hiszen, mint volt politikai elítél, talán sohasem taníthat, és csak egyszerű segédmunkásként, takarítónőként dolgozhat majd valahol Szibériában! - vettem ellen.

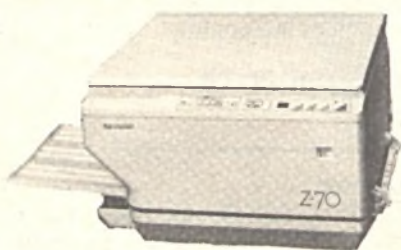
- Engem az nem érdekel, hogy mit dolgozom, és milyen körülmények között. Ha nélkülözni kell, népemmel együtt szenvedek, mert én az orosz fajtám sorsában akarok osztozni mindhalálomig! - mondta elszántan.

KONSTANS Ipari Kereskedelmi és Szolgáltató Kiszövetkezet Budapest, XI. Csiki-hegyek u.4. Telefon: 610-137

SHARP Z-30 fénymásológép • Ára:- alapgép: 49.500 Ft (csak tartozékokkal rendelhető!)
- tartozékok 49.000 Ft (papírtartó, -felfogó, fényérzékeny henger)
- festépatron 8.500 Ft (kb. 3500 másolat)
- tartalék fényérzékeny henger 23.000 Ft (kb. 25.000 másolat)
Legfeljebb A 4-est másol 1:1-ben.

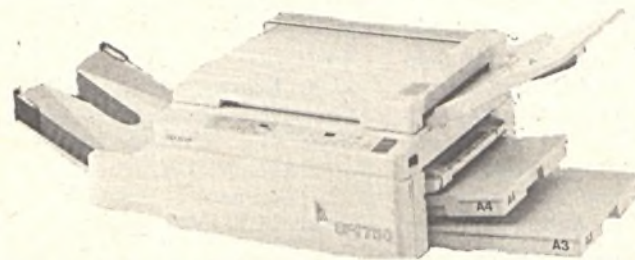
ALACSONY ÁRAK KEDVEZMÉNY NÉLKÜL IS ELÉRHETŐK!

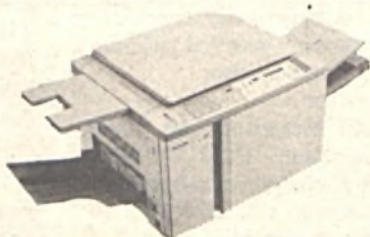
SHARP Z-70 fénymásológép
Ára: 145.000 Ft
- festépatron 9.300 Ft (kb. 4000 másolat)
- tartalék fényérzékeny henger 13.500 Ft (kb 10.000 másolat)
legfeljebb A 4, B/4-est másol, de nagyít és kicsinyít is (3 fokozat).

Az 1989. évi őszi BNV-n , szeptember 22-től 30-ig, az F-2-es pavilon 65-ös standján!

SHARP SF-7750 fénymásológép
Ára: 320.000 Ft
- festékkészlet 45.000 Ft (kb 50.000 másolat)
- tartalék fényérzékeny henger 16.000 Ft (kb 50.000 Ft)
A/3-ast is másol, fokozatmentesen nagyít, kicsinyít.

Gépeinket árusítják még : Procontrol Szeged, Veresács u. 29/b
MŰSZI Budapest, Fő u.86.
ELOHELP Budapest XIII. Szabolcs u.30.

SHARP CX-5000 fénymásológép
Ára: 660.000 Ft
- Festékhenger 26.000 Ft (kb 3000 másolat)
Nagyít és kicsinyít. Színes képről színes másolatot készít.

Az árak áfa nélkül értendők. — Különleges igényeit is ki tudjuk elégíteni.
Gépeink garanciális és garanciális időn túli szervizelését is vállaljuk.

SHARP PA-1050 írógép
Komplett szövegszerkesztővel, 6 Kb alapmemóriával, cserélhető memóriabővítéssel.
Bármelyik betűt kilencféleképpen tudja leírni.
Ára: 34.500 Ft
Szalagkazetta: (1 csomag = 2 kazetta) 870 Ft csomag. Memóriabővítés: 8 Kb: 5.200 Ft
16 Kb: 7.800 Ft
32 Kb: 11.400 Ft

Hívjon fel bennünket ! Telefon: 610-137.

Dél-dunántúli Tervező Vállalat

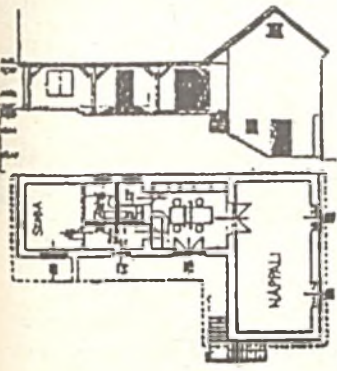
4 órás gépirót felvesz.

Jelentkezni lehet: Pécs, Rákóczi út 1., a Személyzeti és Propaganda Osztályon

Lakás-ingatlan

Ez a ház eladó! Udvar, kert, tetőter-
beépítési lehetőség. Pécs Székely
B.u.31.-ben. Érdeklődni munkaidő-
ben: 72-26-130-as telefonon.

Két szobás, telefonos, összkomfor-
tos lakást bérelnek hosszabb időre.
Sürgős. Tel: 83-213, 10-14 óráig.

Eladnám pécsi, Malomvölgyi úti,
két szobás, 50 négyzetméteres OTP la-
kásomat 650 ezer Ft kp.+OTP-ért, ta-
vaszi költözéssel. Tel:27-009

Nyugati városrészen beépítésre
váró közművesített házhely (kb 120
négyzetméter) társasház sorban eladó.
Érdeklődni: 72-26-130-as telefonon
napközben.

Pogányban 490 négyzetm. köz-
művesített telek gyümölcsös részzel
eladó. Érdeklődni: Pogány, Rákóczi
u.21. Molnár lakatosnál délután, vagy
a 26-130-as telefonon 14 óráig.

Pécsi vagy Pécs környéki CSALÁ-
DI házra cserélném 2 szoba összkom-
fortos, telefonos tanácsi lakásomat.
Minden megoldás érdekel. Tele-
fon:72-23-925.

2 szobás szövetkezeti lakásom el-
cserélném 1,5 szobás tanácsra. "Jo-
hanna" jellegre Pécs, Jókai u. 4/a.-ba.

Pogányi komfortos családi házamat
eladnám, vagy 3 ill. 3,5 szobás OTP
lakásra cserélném, nagy műhely van +
kp-t kérek. Érdeklődni: 10-093-as tele-
fonon 14 óráig.

Családi ház eladó Sándor u.4. Ér-
deklődni 17 óra után a 17-697-es tele-
fonon.

Eladó, új, extra igényeket is kielégít-
ő nagyméretű családi ház üzlethelyi-
vel, padlófűtéses, garázs-dupla,
pince, kert, terasz. Érdeklődni:41-
410-es telefonon.

Elcserélném szakszárú két szobás
tanácsi lakásom Székesfehérvári há-
romszobásra, vagy kettő kisebbre. Ér-
deklődni Mezei János 7100 Szek-
szárd, Hunyadi u.6. 1/1. vagy 74-16-
944 15 óra után.

Komló belvárosában két szobás
felújított OTP lakás eladó. Irányár:
850.000.- Ft, vagy kp + OTP. Érdek-

lődni: Komló, Dózsa Gy.u.3. VI.em.
18. 19 óra után.

Eladó 96 négyzetméteres családi
ház, melléképületekkel Pécs Vasas I.
Sas út 13. Érdeklődni a délutáni órák-
ban.

Elcserélném 40 négyzetméteres ta-
nácsi összkomfortos lakásomat ha-
sonlóra, "másfél szobás" jellegre a
Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

Eladó Siklóson 4 szoba összkom-
fortos, kétszintes luxuskivitelű lakás
áron alul, Harkányban kisebb családi-
ház, kerttel sürgősen, harkányi stran-
don a pavilionsorban minden tevé-
kenységre alkalmas két üzletrész fel-
szereléssel, vagy anélkül átadó. "Bo-
mik" Ingatlanközvetítő Harkány
Arany J.u. pavilon. Kedd-csütörtök
17-19 h-ig.

Egyéb

37/167 teltebb testalkatú, stabil
anyagú körülmények között élő, elvált
nő keres hozzáillő társat "Tizián" jel-
legre a Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

39/163 jólöltözött, karcú nő keres,
korban hozzáillő társat "Napfény" je-
llegre Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

Protestáns lelkészt keres társnak,
vagy férjnek negyvenes, magas, el-
vált, középkorú, fiát egyedül nevelő,
református lelkészi családból száma-
zó diplomás nő. "Zongorázom" jelleg-
re Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

850-es Fiat érvényes műszakival el-
adó. Érdeklődni: Pécs, Aknász u.1. te-
lefon: 34-564 17 h után.

Citroen BX19RT élénk piros 5 aj-
tós változatható karosszéria magá-
sággal 5 sebességes eladó. Dombóvár
74-65-713 este.

Bútor és épületasztalost
azonnali belépéssel felveszek
GMK alkalmazottként. Fizetés
munka arányában, megegye-
zés szerint. Jelentkezés: a 18-
335-ös telefonon egész nap.

GS-es DACIA TX friss műszakival
(3 éves) eladó. Tel.:72-27-377, szer-
kesztőség, vagy 18.00 óra után 14-
529. Csonka Károly.

3 éves, 2107-es fehér Lada megkí-
mél állapotban eladó. Tel:21-203.

4 éves, piros Renault GTD 11 5 aj-
tós, 5 sebességes, 5 literes fogyasztás-
sal eladó. Dr. Keresztes, Siklós 73-21-
512.

4 éves DACIA kevés kilométerrel,
reális áron eladó. Ugyanott ikerbaba-
kocsi, mosogató, valamint stílszekré-
nyek eladók. Tel: 72-31-523.

TA-s megkímélt, keveset futott, ga-
rázsban tartott Wartburg eladó. Tele-
fon:72-18-244.

1500/S LADA 1977-es évjárat, tel-
jesen felújítva, igényesnek eladó. Ér-
deklődni 17 óra után. Tel.:72-30-802.

Lézer: herpesz kezelés, bőr funk-
cióinak normalizálása, bőregenerálá-
sa iontoforézis kezeléssel. Bicskeyné
Horváth Mariann Tel.:72-24-972, 72-
24-393.

Háromnegyedes fazonú, vajszind-
barna, vadonatúj NUTRIA BUNDA
164/38-as, 40-es méretben, betegség
miatt eladó. "Divatos fazon" jellegre
Pécs, Jókai u.4/a.-ba.

1989. évre megrendelhető gáz-
víz- központifűtés- szerelés tervezés-
sel, költségvetés készítéssel magán-
személyek, közületek részére. Bernu-
la Károly tel.:72-34-854.

89 januárban vásárolt Videoton te-
letexes színes TV 1,5 éves garanciá-
val eladó. Érdeklődni: 72-23-925.

Felújított diófuméros faragással dí-
szített ebédülő bútor eladó. Pécs, Atlé-
ta u.14.

Betonvas gyártása, szerelése,
anyaggal is. Szauer József „Szeder-
kény, Nyomjai u.2.

Bútorozatlan, nagy, belvárosi szo-
ba központifűtéses lakásban kiadó,
konyha, fürdőszoba használattal,
egyedülálló hölgy részére. Tele-
fon:72-32-156 7-15 óráig.

Különbejárattal, összkomfortos al-
bérleti szoba diák lányoknak, belvá-
rosban fürdőszoba-konyha használa-
tal kiadó. Érdeklődni: 8-16 óráig 15-
611/199 m.

Kék zweigelt szőllő nagy tételben
eladó. Érdeklődni: Gyetván Pécs,
Hajdú Gy.u.46. I/4. (Kertváros)

Nyugati kombinálható babakosít
vannék. "Max. 8000-ig" jellegre Pécs,
Jókai u.4/a.-ba.

Elvesztettem Orfűn kan dalmata
kutyámat, fülébe 70/87 tetoválással.
Magas jutalom ellenében várom a
megtaláló jelentkezését: Bölcsház
Éva 72-32-064 este.

Kiskert tulajdonosok figyelem!
Kis befektetéssel tisztes jövedelmet
érhet el. Kérésére tájékoztatást kü-
ldünk. Postacím: COMPUTEAM, Ka-
posvár 7400.

MEGREDELŐ LAP

Megrendelem "A HELYZET"
című hetilapot ... pld-ban

Megrendelő neve: _____

Címe: _____

Irányítószáma: _____

Az előfizetés díja:

egy hónapra: 75.-Ft;
negyedévre 225.-Ft;
fél évre: 450.-Ft;
egy évre: 900.-Ft.

A megrendelőlapot
borítékban, bérmentesítés
nélkül a helyi postahivatal,
illetve Pécssett a városi
hírlaposztály (Jókai u.10.)
címeire kérjük feladni.

Alaptól a tetőig!
Mindent a
MOZAIK-tól!

Pécs Cserkút-Plató a 6-os
főút mellett
a 205-ös kilométerkőnél

Tel: (06-72-)24-838

Tégla
cserép
faanyag
csempe
isolit nyílászárók
pozdorja
oltottmész

Vásároljon
Szép Lehel kerámiát!
Pécs. Iparosház,
déli oldal

Olasz csempe vásár a
KAPOSKER-ről!

A fogyasztói árból 20% engedményt biztosítunk.

Megvásárolható a vállalat raktárában:
Kaposvár, Rózsa F.u. 2.sz.

Nyitvatartási idő:
hétfőtől - csütörtökig : 10h-17h-ig.

Kiváló minőségű és széles választékú
árúkészlettel várjuk vásárlóinkat.

KÖZÜLETEK FIGYELEM!

Új cikket kínál
a kaposvári IRÓDEÁK szaküzlet.

CANON FC II. fénymásoló
68.600,-Ft

CANON FC egységcsomag
13.400,-Ft

CANON FC kazetta
13.400,-Ft

Kaposvár, Május 1. u.20. Telefon:82/21-723

INTERPRESS INTERPRESS PÉCS, JÓKAI U.4. INTERPRESS INTERPRESS

Az egyház nem rehabilitál

Negyedszázada ismerem. Alapjában derűs alkat, mégis mintha titkon keresztet cipelne. Munkájában aggályoskodóan pontos. A lezser társalgás során is bizonyítási kényszere van. Saját érdekében sem akar semmit elhallgatni. Azon kevesek közé tartozik, aki a teljes jogi rehabilitáció után is rendre beírta önéletrajzába: "1961-ben államellenes összeesküvést elítéltek, harmadolással szabadultam 1962 novemberében. Teljes amnesztiát kaptam 1970. március 25-én."

— Sohasem vettem részt államellenes összeesküvésben, mint ahogy eretnek sem vagyok. Mindig arra törekedtem, hogy még az ellenségeimet is szeressem, a lehetőség szerint.

A tervezdálkodás időszakában semmit sem bíztak a véletlenre. Az államellenes összeesküvések is pontosan be-terveztek, s azt is elosztották, hogy hol kell ezeket leleplezni és mikor. Budapesten, Győrött, Szegeden, Pécsen másutt, nagyjából egyszerre fogtak le olyan csoportokat, akik a katolikus kultúra, a katolikus filozófia folytatásának bázisai voltak.

A vádirat

"Szigorúan titkos!"

Baranya megyei Főügyészség Pécs Tük.B.10.001/1961. sz.

Megegyi Bíróságnak, Pécs

Népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés büntette miatt Csonka Ferenc és 4 társa ellen indított bűnügyi nyomozati iratok [...] küldöm meg:

Az államellenes szervezkedés programját a bűnjelként lefoglalt "Sziklatábor" c. géppel sokszorosított jegyzet tartalmazta, mely meghatározta az illegális csoportok vezetőinek feladatait, a vezetés gyakorlatát, vagyis meghatározta az elit gárda ki-nevelésének kérdését.

B.L. terhelt politikai céljainak elleplezése érdekében felhasználta az ún. "Indián" romantikát. Az indián romantikának felhasználásával az is célja volt, hogy az illegális csoportokba beszervezett tagokat jobban meg tudja tartani a szervezkedés számára. A "Sziklatábor" c. írógéppel sokszorosított brosúra számos államellenes kitélt tartalmaz. Így pl.: "Hasukat boldogság - nappal sülteik a renegá-

Minek bolygatni a múltat? - kérdezik egyre többen, s egyre türelmetlenebbül. Magunk is úgy véljük, csupán a hátratekingetésből még nem lesz holnap kenyér. De a történelem itt él velünk, naponta megszólít. S a fél-múlt szereplőinek még megadatott az esély, hogy végiggondolják: semmi sem jóvátehető és semmi sem megbocsáthatatlan.

Megszólítanak minket a hatvanas évek koholt egyházperei is. Vajon beszélhetünk-e megbékélésről, új egyházpolitikáról anélkül, hogy igazságot szolgáltatnánk az ártatlanul meghurcoltaknak? Hetényi Varga Károly Bálint atyával készült beszélgetése után ezért közöljük most *Bükkösi László* riportját *Bárdfalvi Ferenc*ről, a Pécsi Nemzeti Színház főügyelőjéről

Sőt, amikor kiszabadultam, akkor is az volt a döbbenetes, hogy például a *Cserháti püspök úr* úgy intézte, hogy ne kelljen velem kezefognia, sőt azonnal elmentem tőle a társaságból, ahol megjelentem. Mások is félték tőlem. A kórus, amelyben énekeltem, s amelyben sok katolikus érzelmű, vagy protestáns, de hívő barátom volt, üzent, hogy jó lenne, ha egyelőre nem mennék közéjük énekelni.

Ugyanakkor a kommunista hírben álló *Antal Gyurka* bácsi azt mondta: Ferikém, állj be! Szabadulásom harmadnapján már énekelhettem nála a Liszt-kórusban. Ő nem félt. Vagy volt egy párttitkár szomszédom, Visnyei nevezetű. Azt mondta: "Megtiszteltetés számára, hogy kezet

kor is. Csak azért nem ítélték halálra, mert a forradalom alatt megmentett a lincseléstől egy párttitkár. A másik rabtárs az egy ÁVH-s ezredes volt, 56 után is elhárító tiszt. A börtönparancsnok valaha, az ő helyettese volt az ÁVH-nál. Tajtékzott. Azt mondja: Itt ülök ezzel, aki lehet, hogy az én golyóimat őrzi a testében, hisz én védtem a Rádiót, most meg nézhetem a pofáját.

Az ezredes azért került mellém, mert amikor 58-ban Hruscsov nálunk járt, ő biztosította az ezredével. Ez azt jelentette, hogy a teljes csapat beöltözött civilbe, és feleségestül, gyerekestül, anyósostül ők voltak a lelkes tömeg Hruscsov körül. Biztonságban lehetett filmezni, tévézni. Szerencsédlen cellatársamnak aznap este kártyapartija volt. Amikor megjelent, azt mondta: Elnézést a késésért, de a Hruscsovot kellett biztosítanom. Namost az egyik kártyapartner ügyész volt. Ezért a mondatért féljelenlente, és lecsukták állmatitkok kibeszéléseért.

A cellába behelyeztek mellém idegeneket is. Három köztörvényessel keveredünk. És milyen a börtön-szolidaritás? Mikor ezen a biztonságosan szervezett sétán köröztünk, a lakatosműhelyből egy köztörvényes felemelt egy táblát, amire azt írta: Vigyázzatok, spicli mind a három!

De hát ezek apróságok voltak. A szabadulás után, az volt kemény.

Az utolsó évet veszítettem el, de nem fejezhettem be a főiskolát, nálunk büntetett ekélettű nem kaphat pedagógus diplomát. Ismét Antal Gyurka bácsi jóvoltából, az ő papírjaival, megpróbáltam tanítani. Mindig akadt egy jóember, aki elűzött, ha sikerült is ideig-óráig elhelyezkednem. Persze vidéken, falvakban, de ide is utánam nyúlt a REF. Mert REF-es voltam. Próbáltam segítséget kérni a Püspökségtől, semmi. Végül is összesen két ember volt a városban, aki segíteni akart, azaz munkát ajánlott. Az egyik Te voltál. — *Nem emlékszem...*

— Persze. Neked ez nem volt nagy dolog. Nekem volt az. Egy művészeti előadói állást tudtál volna biztosítani. De szerencsére akkor *Hevesi Bandi* ügyelőből karmester lett a színházban, s elintézte, hogy a helyén zenei ügyelő lehetek. Sőt, az általa alakított "Sírakni" brigád, azaz a társadalmi temetésekben közreműködő kórust is rám hagyta. Így történt, hogy állásomat és mellékállásomat egyaránt a Bandinak köszönhetem. Azóta is megvan mindkettő. Közben az új igazgató kinevezett főügyelővé. A temetői kórusomról pedig viccesen azt terjesztem, hogy ott Liszt-díjasokat nevelünk. Hisz valamikor Takács Klára az Operaház magánénekes és Vajda Jóska Liszt-díjas fagottművész egyaránt énekelt ebben a kórusban, későbbi gyárigazgatókkal s egyéb hírességekkel.

A legjobb az volt, amikor szabadulásom után néhány évvel egy rendőrtisztet temettünk, s az ügyemben nyomozók ott álmélkodtak, hogy a katolikus összeesküvő, akivel úgy vicceltek, hogy "Na, te melyik miniszteri székbe kéred, ha ávszítok a hatalmat?", most társadalmi temetésen búcsúztat és énekel. Megjegyzem, azok a katolikus barátaim, akik segíteni nem tudtak, nem akartak, most felháborodtak: pont én működöm közre társadalmi temetésen? Hogy éhen veszek, az nem zavarta őket. Engem meg a társadalmi temetés nem zavar. Mindenkinek meg kell adni kegyelettel a végüstességet. Az sokkal inkább zavar, ha egy véresszajú kommunisztát, aki hosszú időn keresztül pártfunkcionális volt, három pappal temettetnek el. Mint ahogy az is zavar, ha egy főpap, ünnepi szentbeszé-

dében kommunistákkal példalózik, olyan frazeológiát használ, hogy ünnepi beszédét akár a Népszabadság közölhetné, az-

Az ítélet

"A Pécsi megyei bíróság Szigorúan titkos!"

B.I.930/1961-10. szám

A Népköztársaság nevében!

A pécsi megyei bíróság Pécsen, 1961. évi július hó 24-27 napjain tartott nem nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő

Ítéletet:

[...] IV. r. Bárdfalvi Ferenc [...] vádlottat 2 /ket- / év / évi börtönre, az egyes jogok gyakorlásától 3 /három / évi eltűlésre, vagyona 1000 /egyezer / Ft értékű részének elkobzására ítéli.

[...] A bűnjelként lefoglalt [könyveket és broszúrákat], a "Család a történelem szemével" c. előadásvázlatot, két kék borítólappal iskolafüzetet, a Magyar Természetbarát Szövetség Bárdfalvi Ferenc nevére kiállított igazolványát, "Cserkész-könyv" c. könyvet, hat db. fényképet elkobozni rendeli.

Indokok:

[...] Bárdfalvi Ferenc vádlottnak 1 férfitestvére van, akit 1957 elején az ellenforradalom alatt tanúsított magatartása miatt a miskolci műszaki egyetemről kizártak, jelenleg alumíniumhengerdei csoportvezető.

Miként ismeretes a második világháború az azt kirobbantó fasizmus leverésével, megsemmisítésével végződött. A győzelem kivívásában a Szovjetunió dicsőöségű Vörös Hadseregének jutott döntő szerep. Ennek a történelmileg oly jelentős fegyverténynek van egy másik, a világtörténelem szempontjából ugyancsak döntő jelentősége is, nevezetesen az, hogy Kelet-Európában és így hazánkban is, megdőlt a kapitalista társadalmi rend, a temelgeszközök átmentek a dolgozó nép tulaj-

tán elműlik egy-két év, és ma már úgy beszél lekezelőleg a kommunistákról, mint ha sosem példalózott volna velük. És zavar, ha a Bulányi atyát, aki ugyancsak elítélte a 61-es év antiklerikális pereinek egyikében, eretneknek nevezik. Ő elsők között állt ki a lelkiismereti szabadságért. Elsőnek mondta, hogy katolikusnak is legyen joga lelkiismereti okokból megtagadni a fegyverforgást, hisz hitének alapparancsa a "Ne ölj!". Azért fordult szembe egyházi előjáróival, mert ők erre nem voltak hajlandók. Az adventista egyház, a nazaréni vezetők kivívták a jogot, hogy híveik ne kényszerüljenek fegyveres szolgálatra. A püspöki kar csak arra volt képes, hogy elítélje azokat, akik nemcsak lapítva vallják meg a hitüket. A megbélyegzés nemcsak Bulányi atyára, ránk is vonatkozik.

A püspöki kar ítélete

"Ezért van olyan nagy jelentősége annak a levélnek, amelyet a magyar püspöki kar közvetlenül húsvét előtt intézett a papsághoz abból az alkalomból, hogy aktív szolgálatban álló katolikus papok és szolgálaton kívüli szerzetesek ellen államellenes szervezkedésben való részvétel alapos gyanúja miatt nemrégiben eljárás indult. Anélkül, hogy elébe vágna a bírói jogszolgáltatásnak, a püspöki kar a leghatározottabban elítéli azokat az egyházi személyeket, akik ilyen szervezkedésben résztvettek, vagy ilyen szervezkedéseket támogattak. Püspökeink így, akiktől mi, hívők katolikusok, hivatott irányítást várunk, összhangban jártak el az a kijelentésükkel, amelyet az 1950-es megállapodás tartalmaz, hogy 'nem engedik meg a hívők vallásos érzületének, valamint a katolikus egyháznak államellenes, valamint politikai célokra való felhasználását'. Az akkori elvi deklaráció súlyát most tetemesen meg is növeli a püspöki karnak az a közlése, hogy az egyházi fegyelem eszközeivel is örködni kíván az állam és az egyház békés együttélésén és jóviszonyán, ennek megsértését úgy tekint, mint az egyház törvényeinek megsértését is."

Vigilia, 1961. május 292. oldal

— *Végül is azóta elégtételt kaptál. Az állam rehabilitált...*

— Nem engem, nem minket rehabilitált. 1970-ben, felszabadulásunk 25. évfordulójának nagy ünnepén kijött a bizonyos 7/1970 sz. Elnöki Tanácsi rendelet, amely közkegyelmet adott a koholt vádak alapján elítélteknek épp úgy mint a túlkapasokért elmarasztalt ÁVH-soknak vagy köztörvényeseknek. E rendelet törölte el a büntetett előéletünket is, de a rablókét is.

Azóta útlevelem van, utazhatok, a munkahelyemen jól érzem magam, s végül is

donába és a politikai hatalom birtoklása is az eddig kizsákmányolt, a földi javak élvezetétől megfosztott munkásosztály lett a vele szövetséges dolgozók rétegével.

Ez a gyökeres változás a dolgok természetétől folyóan a politikai és gazdasági hatalom korábbi birtokosainak heves ellenállását váltotta ki és a forradalmi változás viszonylag békés lefolyása ellenére is hosszú harcok árán dőlt el a 'ki kit győz le' kérdése, de végül is eldőlt a proletárdiktatúra javára. A félreállított és részben felszámolt ellenség nem akarta vereségét tudomásul venni és megfogyatkozott erővel ugyan, ennek felismerésével megváltoztatott, átfomált módszerekkel, de változatlanul mély gyűlölettel támadott ott és úgy fiatal népi demokráciánk, a proletárdiktatúra ellen, ahol és ahogy arra lehetősége kínálkozott.

[...] Így válik érthetővé, hogy egyes városokban és itt Pécsen is maguk köré gyűjthették a fiatalok egy-egy vékony rétegét olyan egyházi személyek, vagy világi, de szintén egyházi befolyás alatt álló egyének, akiknek a legkülönbözőbb eszközök igénybevételével lehetőségük nyílt egyes fiatalokban a családi körből magukkal hozott, elfoglalt és egyoldalú vallásos meggyőződést a saját céljaiknak megfelelően befolyásolni, erősíteni és népi demokráciánk ellen fordítani.

[...] Bárdfalvi Ferenc még kihallgatása megkezdésekor is tagadta bűnösségét, bár kijelentette, hogy a fennálló társadalmi renddel nem mindenben ért egyet. Előadásában tevékenységét is igyekezett enyhébb színben feltüntetni, azért a megyei bíróság eléje tárta a rendőrségen tett és magnetofonszalagra felvett vallomását. Ezek után ez a vádlott is beismerte bűnösségét.

[...] Pécs, 1961. évi július hó 27. napján
Dr. Tárkányi Ernő sk. az alírásban akadályozott Varga Józsefné és Pilinczes József népi ünlők helyett is."

Pécsen fél évbe beletelt, amíg a rendőrök és az ügyészség nagynehezen összeszedtek annyi terhelő adatot, hogy egy koncepció periratot összeállíthassanak. 30 helyen volt házkutatás, de sem fegyvert sem más olyan dokumentumot nem tudtak felmutatni, ami az államrendszer megdöntéséhez szükséges. Olyan könyveket is összeszedtek bűnjelként, ami 1945 után jelent meg. Például a Quo vadis-t vagy Tóth Tihamér könyvét minősítették államellenesnek.

Szegény ügyvédem, *dr. Palásthy* - Isten nyugalomra - a fellebbviteli tárgyaláson, Pesten bizonyította, hogy a vádirat alapján sem minősíthető ügyünk államellenes összeesküvésnek, nem merítjük ki ennek jogi kritériumait. Kapott is egy fegyelmet később emiatt. Az ügyész *Schönherz Zoltánné* volt, szinte fröcsögött a gyűlöletől, a rosszindulattól.

— *Az elsőfokú ítélet szerint, ha nem is azonnal, de beismerted bűnösségedet.*

— Igen. A rendőrségi vallomásomra hivatkoztak. A rendőrségen pedig egy *Kecskés* nevű tiszt olyan jegyzőkönyvet íratott alá velem, amelyen fél oldal üres maradt. Amikor ezt kifogásoltam, azt mondta, hogy levisz a pincébe és választ-hatok, hogy a jobb oldalra akarok menni vagy a baloldalra. Tehát nem alkalmaztak fizikai erőszakot, csak kilátásba helyezték. És, ugye, illúzióim nem voltak.

A tárgyaláson meg már amúgy is látszott, hogy színház az egész. Bizonyos, hogy még az ítéleteket is előre megmondták.

A legkétségbeesettebb az volt, hogy még a vizsgálati időszakban, a magyar püspöki kar nyilvánosan elítélte bennünket. Megtagadtunk velünk minden közösséget. Pedig ha valaki, ők tudhatták, hogy ártatlanok vagyunk.

foghat egy olyan emberrel, aki az elveit a börtönt is vállalta".

Akkor tanultam meg, nem az a fontos, hogy valaki kommunista, baptista, vagy keresztény; az számít, hogy rendes, tisztességes ember-e. Mert én is azokat becsülöm, akik vállalják az elveiket, a gondolkodásmódjukat, s nem változtatják a pártállásukat a zoknijukkal együtt.

Ott volt például a börtönigazgató, *Légrádi Gyula*. Azóta eltemettem. Én búcsúztattam. Amikor kijöttem, messziről kiabált az utcán: Szervusz Ferikém! Hogy vagy? - Nagyon jó barátok lettünk. Ő is tudta, hogy ártatlanok voltunk. Azonos gondolkodású emberek rendszertelen baráti összejöveteleit tartottuk, némi önképzéssel. Ezt fűjták államellenes összeesküvéssé. Igaz, akkoriban nem illett hitéletet élni. Emlékszem pécsi középiskolai igazgatóra, aki katolikus beállítású fiatal volt, de ezidőben leste, hogy melyik diákja jön ki a Székes-egyházból, s bizony volt, akit ki is rúgott emiatt. Aztán persze nyugdíjba ment, megtudta, hogy rákos. Meggyőnt, megáldozott, hogy biztosítsa a helyét a menyországban. Hát ő nem volt az ellenségem, de ezeket nehéz szeretni. Azon a művelődési osztályvezetőn meg csak derültünk, aki meg azt leste vasárnap délelőtt, hogy melyik pedagógus jön ki a templomból.

— *Mennyire viselt meg a börtön?*

— Nem tudom. Legtöbbször az a mondas jut eszembe: Meghalni az semmi, de élni, az rettenetes. Ez kicsit a börtönre is vonatkozik. Néha nagyon vicces szituációkban voltam. Többek között volt két rabtársam. Egyik egy mérnök ember 56-ban a Rádiót ostromlók egyik vezetője volt, testében több golyót őrzött még ak-